

Syn og skøn og sagkyndige erklæringer

Procedureadvokater den 7. maj 2026

VOLDGIFTSNÆVNET
Byggeri og Anlæg

Dagens tema

Syn og skøn og sagkyndige erklæringer

- Indlægget giver en kort indføring i Voldgiftsnævnets aktiviteter med fokus på syn og skøn, f.eks. om muligheden for hastebehandling og om arbejdet med kvalitetssikring af de skønsmænd, der stilles i forslag og udmeldes.
- Sagkyndige erklæringer – regler og praksis
- Voldgiftsnævnets regler og praksis vedr. syn og skøn gennemgås, dvs. hvilke spørgsmål må stilles, og hvilke bilag må fremlægges, herunder også med eksempler fra de civile domstole.

Voldgiftsnævnet

Voldgiftsnævnets status

- I Danmark er voldgiftsretter oftest nedsat enten af Voldgiftsnævnet eller af Voldgiftsinstituttet
- Voldgiftsnævnet har fået en særlig rolle, fordi en række standardvilkår inden for byggeri indeholder bestemmelser om tvistløsning ved en af Voldgiftsnævnet nedsat voldgiftsret. AB 92, ABT 93, ABR 89, AB 18, ABT 18, ABR 18, AB Forenklet og ABR Forenklet og flere almindelige leveringsbetingelser
- Voldgiftsnævnet er en selvejende organisation, der blev stiftet i 1972 til afløsning af Dansk Ingeniørforenings Voldgiftsret fra 1951
- Voldgiftsnævnet har således siden 1972 håndteret tvister inden for byggeri og anlæg

Voldgiftsnævnets procesregler

- VBA's bestyrelse har den 17. december 2018 vedtaget procesregler for tvisteløsning efter bestemmelserne i kapitel J i AB 18 – byggeriets aftalesæt.

- Regler for mediation og mægling 2018
- Regler for syn og skøn 2018
- Regler for beslutning om stillet sikkerhed 2018
- Regler for hurtig afgørelse 2018
- Regler for voldgift 2018, herunder forenklet voldgift

Voldgiftsnævnet

Organisation

Voldgiftsnævnets bestyrelse

- Bestyrelsesfunktion
  - Strategi og styring
- Fastlæggelse af regler og honorarer

Voldgiftsretterne

- Afgøre tvister om byggeri- og anlæg
- Både juridiske og faglige dommere
- Afhjæmning (skønsmænd)

Sekretariatet

- Drift, mødelokaler og praktik
- Processuelle afgørelser
- Juridisk bistand, herunder til opmænd og skønsmænd

Bestyrelsen

12 medlemmer

- **Bygningsstyrelsen** (formand) – Anette Gothard Mikkelsen
- **Danske Arkitektvirksomheder** (næstformand) – Kim Christiansen
- **Vejdirektoratet** - Helle Lange
- **Foreningen af Rådgivende Ingeniører** – Per Mohr Hansen
- **Danske Regioner/KL** – Kristine Klæbel
- **Dansk Byggeri** - Louise Dahl Krath Jensen og Christian Dahl Pedersen
- **SMVdanmark** – Morten Frihagen
- **Voldgiftsnævnets bestyrelse (advokatmedlem)** – Klaus Kastrup-Larsen
- **BL** – Danmarks Almene Boliger – Mette Nørgaard Larsen
- **Bygherreforeningen** – Chico Sandbeck
- **TEKNIQ** – Stig Høding

Voldgiftsretterne

(19 dommere)

VOLDGIFTSNÆVNET
Byggeri og Anlæg

Præsidium

- Højesteretsdommer Michael Rekling (formand)
- Højesteretsdommer Jan Schans Christensen (næstformand)
- Landsdommer Thomas Jønler, Vestre Landsret

Suppleanter

- Højesteretsdommer Kurt Rasmussen
- Højesteretsdommer Lars Apostoli
- Højesteretsdommer Søren Højgaard Mørup
- Landsdommer Henrik Estrup, Vestre Landsret
- Landsdommer Henrik Bjørnager Nielsen, Vestre Landsret
- Landsdommer Michael Ellehauge, Vestre Landsret

- Landsdommer Claus Rohde, Vestre Landsret
- Landsdommer Jens Hartig Danielsen, Vestre Landsret
- Landsdommer Jon Esben Hvam, Vestre Landsret
- Landsdommer Ole Dybdahl, Østre Landsret
- Landsdommer Katja Høegh, Østre Landsret
- Landsdommer Anne Thalbitzer, Østre Landsret
- Landsdommer Michael Kistrup, Østre Landsret
- Landsdommer Tine Vuust, Østre Landsret
- Landsdommer Steen Mejer, Østre Landsret
- Landsdommer Jon Fridrik Kjølbro, Østre Landsret

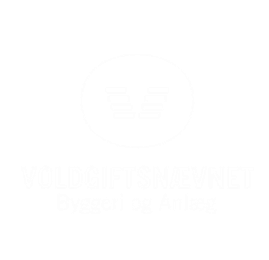
Sekretariatet

31 medarbejdere

- 1 direktør
- 10 jurister
- 1 konsulent og 2 fagtekniske konsulenter
- 9 sagsbehandlere
- 1 kommunikationsmedarbejder
- 3 økonomi- og HR-medarbejdere
- 2 receptionister
- 2 studerende

Samlet statistik 2020-2025

Statistik over indgåede sager 2020-2025

Indgåede sager	2020	2021	2022	2023	2024	2025	I alt
C-sager - Voldgiftssager	351	296	277	254	250	230	1.658
R-sager - Forenklet Voldgift	10	13	18	30	30	27	128
O-sager - Opmandssager	21	27	46	69	66	69	298
	382	336	341	353	346	326	2.084

Indgåede sager	2020	2021	2022	2023	2024	2025	I alt
A-sager - Syn & Skøn	282	247	251	295	225	182	1.482
G-sager - Sagkyndig beslutning	103	75	124	139	93	74	608
P-sager - Mediation	7	12	5	9	7	11	51
Q-sager - Mægling	8	15	16	14	21	20	94
							2.235

Indgåede sager	2020	2021	2022	2023	2024	2025	I alt
B-sager - Stille skønsmænd i forslag	1.037	1.077	1.113	1.062	1.071	967	6.327
H-sager - Uformel bedømmelse	4	2	3	1	2	-	12

Mediation og mægling

Samlet 142 sager efter AB18

AB-18 Betænkning nr. 1570 s. 176

”Det er udvalgets opfattelse, at alene besparelserne i tid og penge ved mediation, mægling og hurtige afgørelser sammenlignet med voldgift, vil gøre disse alternative konfliktløsninger til en succes samlet set, blot de fører til en løsning i halvdelen af sagerne.”

Mediation og mægling

Forligsraten er samlet 68,3%

Mægling 61 sager (64,9%)

Mediation 36 (75%)

45 ikke forligte-sager

10 sager - efterfølgende forlig, 27 fortsat eller indbragt (14)
for voldgift, 8 sagers "skæbne" kendes ikke

42 af de afsluttede sager er overgået fra voldgiftssag

Sagsbehandlingstid – 35-40 dage

- Forslag til mediator eller mægler
- Telefonmøde inden for 10 dage
- Mødedato aftales

Hurtige afgørelser/opmandsafgørelser

Resultatet (til og med 7. april 2026)

- 28 sager henvist af opmand til alm. voldgiftsbehandling
- 47 sager afvist/33 hævet

Hurtig afgørelse

Afsluttet 300 sager

Accept af afgørelse 69 %

I alt 192 opmandsafgørelser

58 sager indbragt for alm voldgiftsbehandling

41 indbragte sager er afsluttet

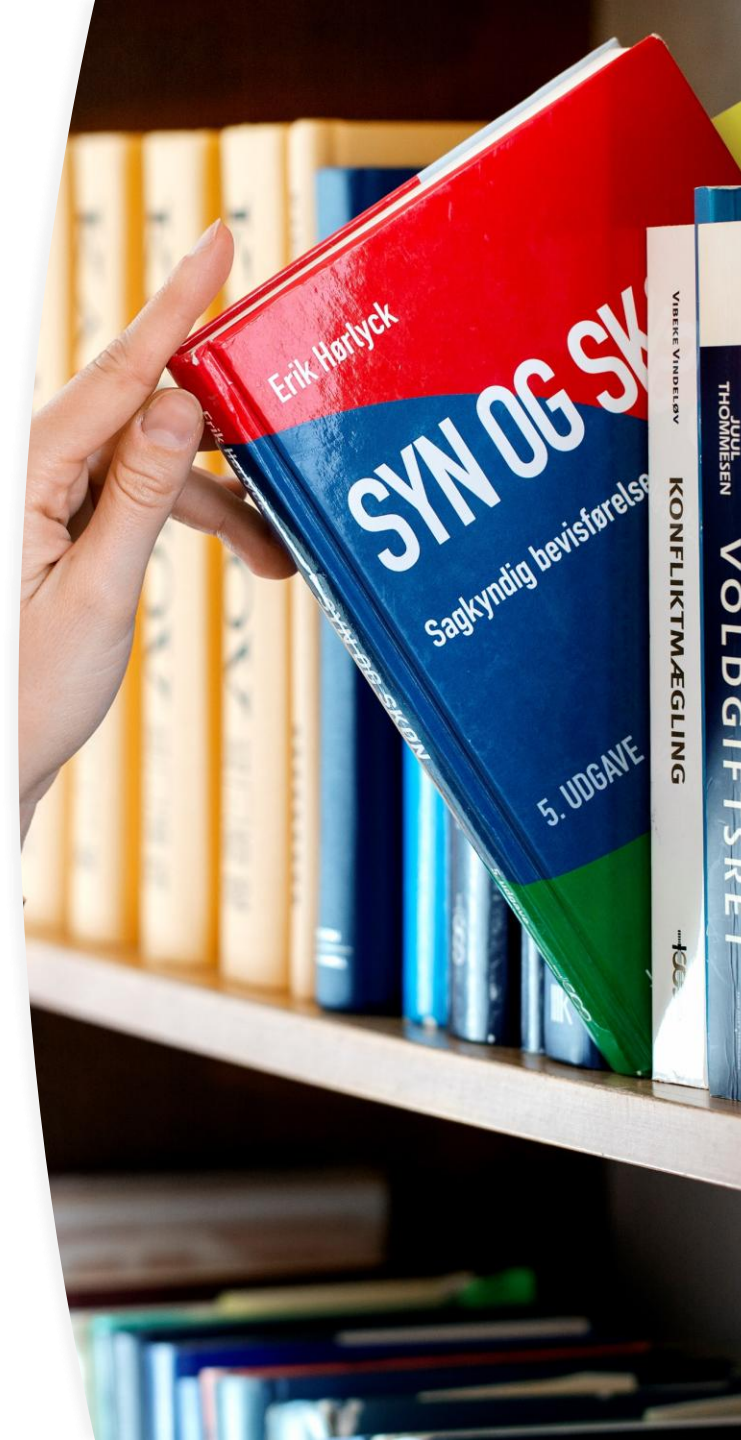
11 er afsluttet ved voldgiftskendelse, 2 med ændret resultat, 8 med samme resultat, og 1 med samme/ændret resultat

1 afvist, 25 forligt, 4 hævet

Syn og skøn

- Isoleret bevisoptagelse ved Voldgiftsnævnet (A-sager)
- Voldgiftsnævnet udmelder syn og skøn og styrer processen
- Syn og skøn under voldgiftssager – voldgiftsretten styrer processen, dog delvis delegation til sekretariatet
- Bistand med at stille skønsmænd i forslag ved de civile retter (ifølge statut – intet regelsæt)

Sagsbehandlingstid syn og skøn

Syn og skøn i måneder

	2018	2021	2024	2025
1. lukning	6	8	7	9
2. lukning (tillægserk.)	7	11	10	15

Forslag til skønsmænd: Målsætning er 5 dage fra modtagelse af gebyr

De forskellige sagstyper

Sagkyndig beslutning/beslutning om stillet sikkerhed

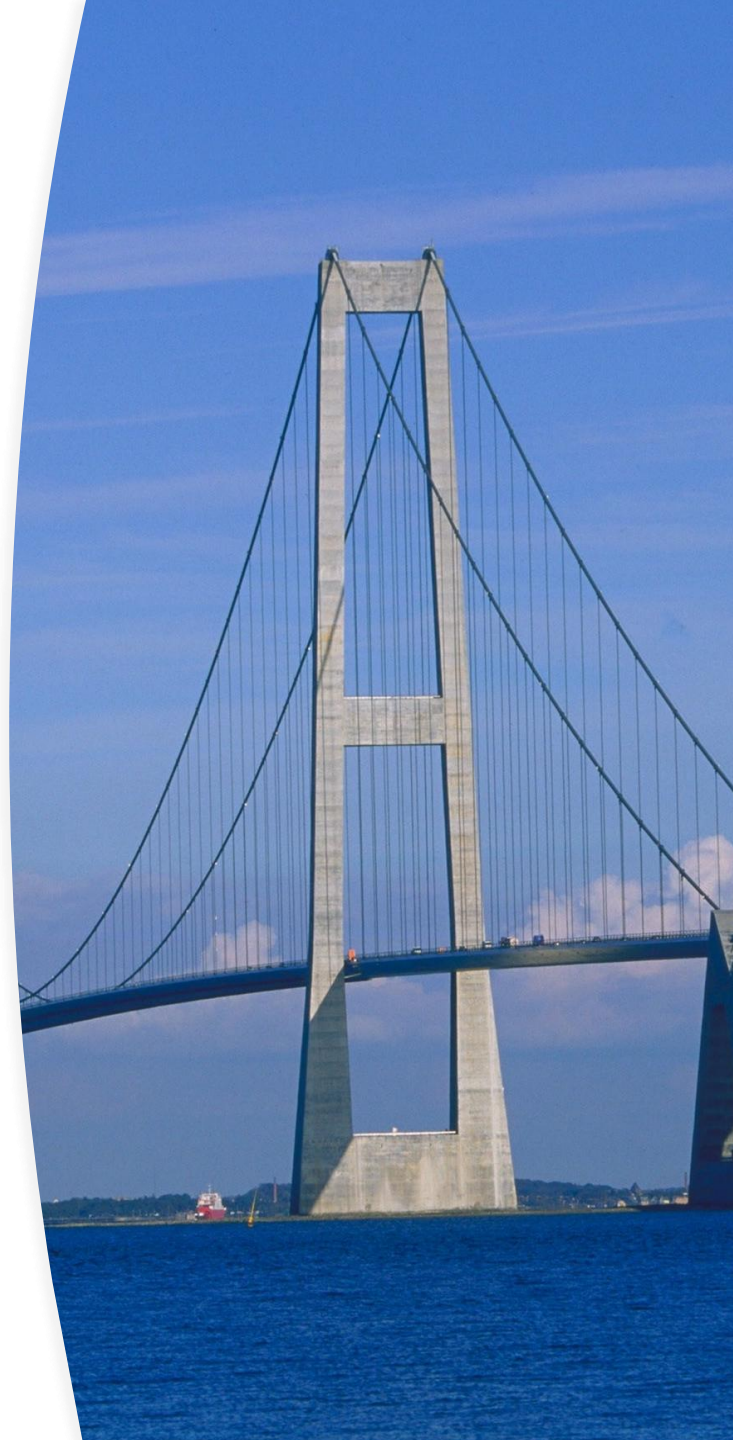
- AB92 – prøvelse af træk på garanti, modregning og tilbagehold – ikke voldgift – beslutning kan prøves ved de civile domstole
- AB18 – prøvelse af træk på garanti, nedskrivning og ophør – voldgift – prøvelse ved almindelig voldgiftsbehandling

Der anvendes såvel faglige sagkyndig som juridiske sagkyndige:

Udpegninger i 2023:

29 % faglig sagkyndig alene
40 % juridisk sagkyndig alene
31 % både en juridisk og en faglig sagkyndig.

- Behov for vidensdeling

Almindelig voldgiftsbehandling

Der anvendes både juridiske og faglige dommere

Særligt om forenklet voldgift – mindre sager, kortere frister

Gennemsnitlig sagsbehandlingstid 2025

- 21 måneder for sager afsluttet med en afgørelse
- 15 måneder for sager uden syn og skøn
- 28 måneder for sager med syn og skøn under voldgiftssagen

Forenklet voldgift – 6 måneder i gennemsnit

Tendenser på tværs af sagstyper

- Stor sagsværdi
- Høj kompleksitet - teknisk og juridisk
- Højt konfliktniveau – også processuelt
- Syn og skøn er tidskrævende

Sagernes størrelse

Indgåede voldgiftssager –
interval efter sagsgenstand

VOLDGIFTSNÆVNET
Byggeri og Anlæg

September 2025

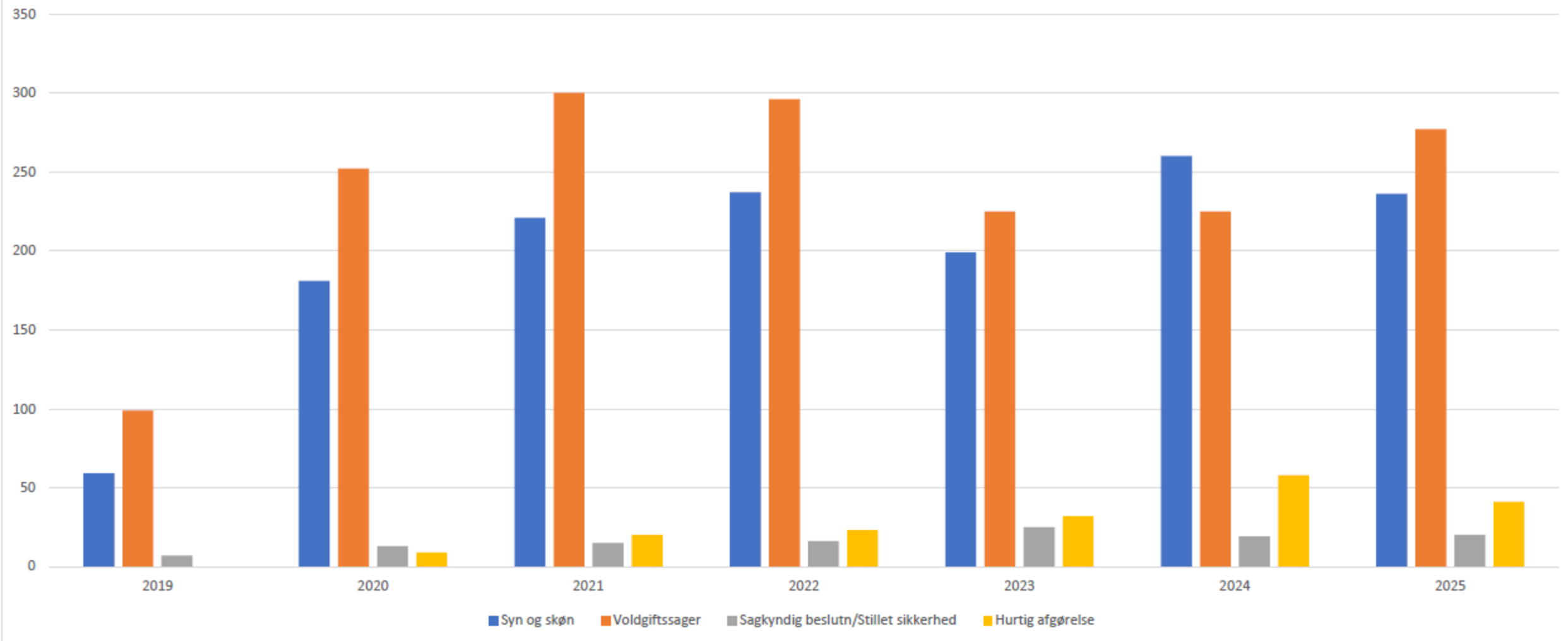
	Samlet genstand	Antal
De største sager: > 50 mio	24.930 mio kr.	58
Store sager: 10-50 mio	2.144 mio kr.	99
Mellemstore sager: 1-10 mio	806 mio kr.	203
Små sager: < 1 mio	30 mio kr.	69
	27.910 mio kr.	429

November 2013

	Samlet genstand	Antal
	1.559 mio kr	9
	1.017 mio kr	51
	633 mio kr	201
	120 mio kr	312
	3.329 mio kr.	573

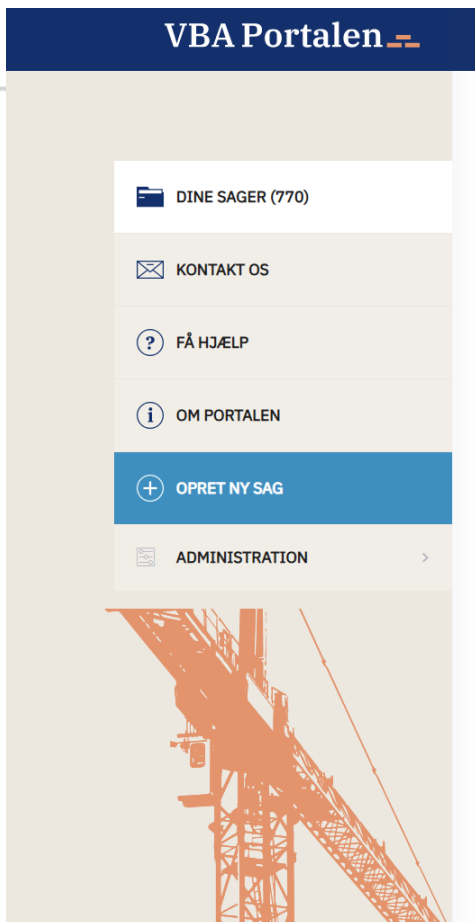

Procesafgørelser

VBA Portalen

A. PROCESSKRIFTER

Klageskrift, svarskrift m.v.
Påstandsdokumenter og tidsplan for hovedforhandling.

D. ENDELIGE SKØNSTEMAER OG ERKLÆRINGER

Godkendte skønstemaer og stadetemaer (OBS: uploades først når endeligt godkendt). Skønserklæringer. Blanket i B-sager.

G. UDKAST TIL SKØNSTEMAER

Alle udkast til skønstemaer og stadetemaer.

B. BILAG TIL PROCESSKRIFTER

Bilag til skrifter, også mediation/mægling. Ekstrakt, bilagssamling, materialesamling m.v.

E. ENDELIGE BILAG TIL SYN OG SKØN

Godkendte bilag (A-og C-sager). (OBS: uploades først når endeligt godkendt). Bilag i B-sager.

H. UDKAST TIL BILAG TIL SYN OG SKØN

Alle udkast til bilag til skønstemaer og stadetemaer.

C. PROTOKOLLER OG KENDELSER MV.

Protokoller fra møder. Kendelser og afgørelser.

F. ØKONOMI

Estimater og fakturaer fra skønsmænd. VBAs overblikssark om syn og skøn. Afregninger m.v.

I. KASSERET MATERIALE

Dokumenter som ikke længere er en del af sagen, fx udgåede bilag.

Hvem er skønsmændene?

Generelle krav

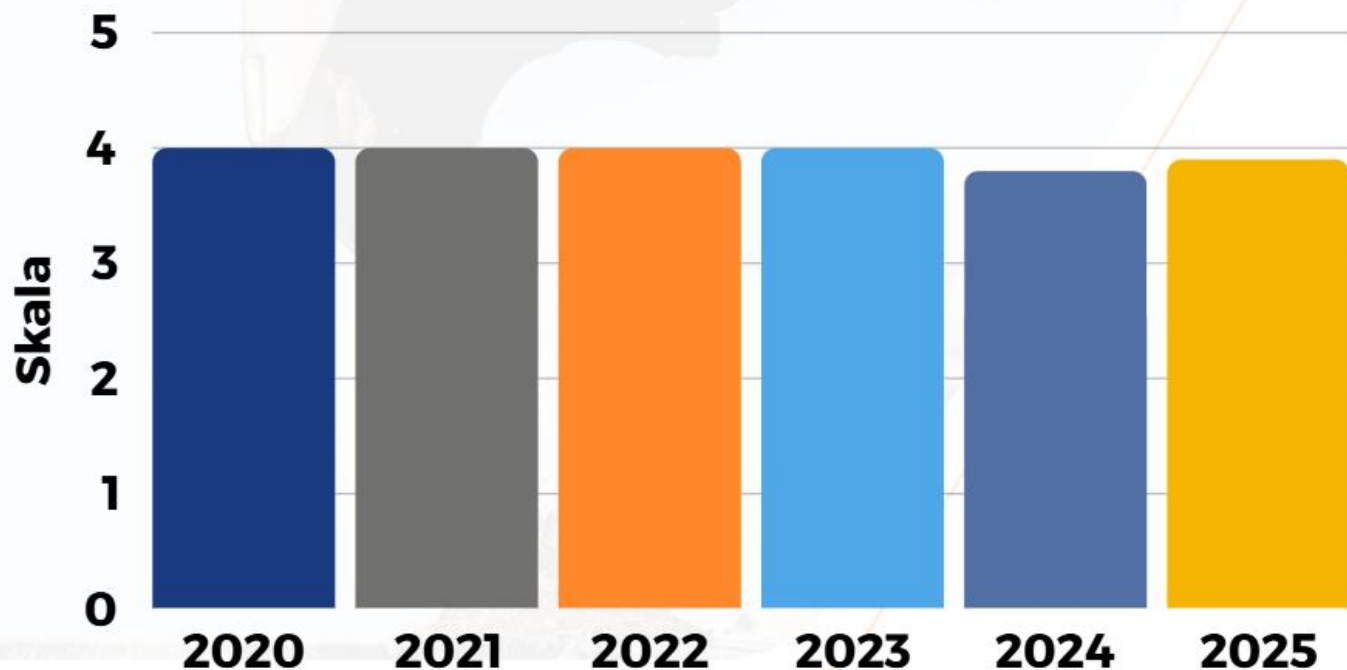

Generelle krav til skønsmænd

- ✓ Kompetencegivende uddannelse inden for et relevant fagområde
- ✓ Indgående og tidssvarende viden på højt niveau på det relevante område, herunder gennem bygge-/anlægserfaring og -ledelse, kendskab til udførelsesmetoder, til håndværksmæssige standarder mv.
- ✓ Mindst 10-15 års erhvervserfaring, medmindre den pågældende har nicheviden
- ✓ Faglig aktiv, dvs. vedligeholder faglige standarder og kendskab til udviklingen på det relevante faglige område, enten som selvstændig eller ansat
- ✓ **Viden om skønsmandsvirksomhed**, herunder med fordel have gennemført et skønsmandskursus
- ✓ Fagligt velanskrevet på området, hvor det f.eks. kan indgå, om egne virksomheder har været under konkursbehandling gentagne gange
- ✓ Fremstå respektabel, troværdig og normal
- ✓ Kommunikere klart, herunder både i skrift og tale
- ✓ **Agere organiseret, herunder kunne styre tidsrammer**
- ✓ Være uberygtet

Evalueringer af kvalitet og faglighed

Skønsmændenes arbejde

Tidsstyring

Omkostningsniveau

Skønsforretning

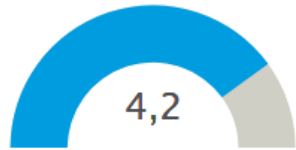
Kvalifikationer

Statistikken indeholder data fra 2020-2025 fra over 750 individuelle besvarelser

Statistik - skønsmænd ved de civile domstole

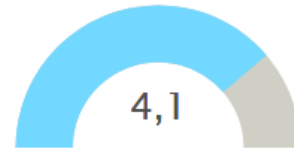
TIDSSTYRING

 265

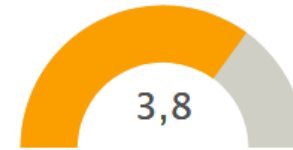
KVALIFIKATIONER/FAGLIGHED

 268

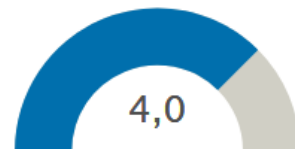
OMKOSTNINGSNIVEAU

 265

SKØNSMÆND - OVERORDNET ARBEJDE

 267

SKØNSFORRETNING

 265

Udfordringer for skønsmænd ved de civile domstole

Som VBA ser det i sagerne

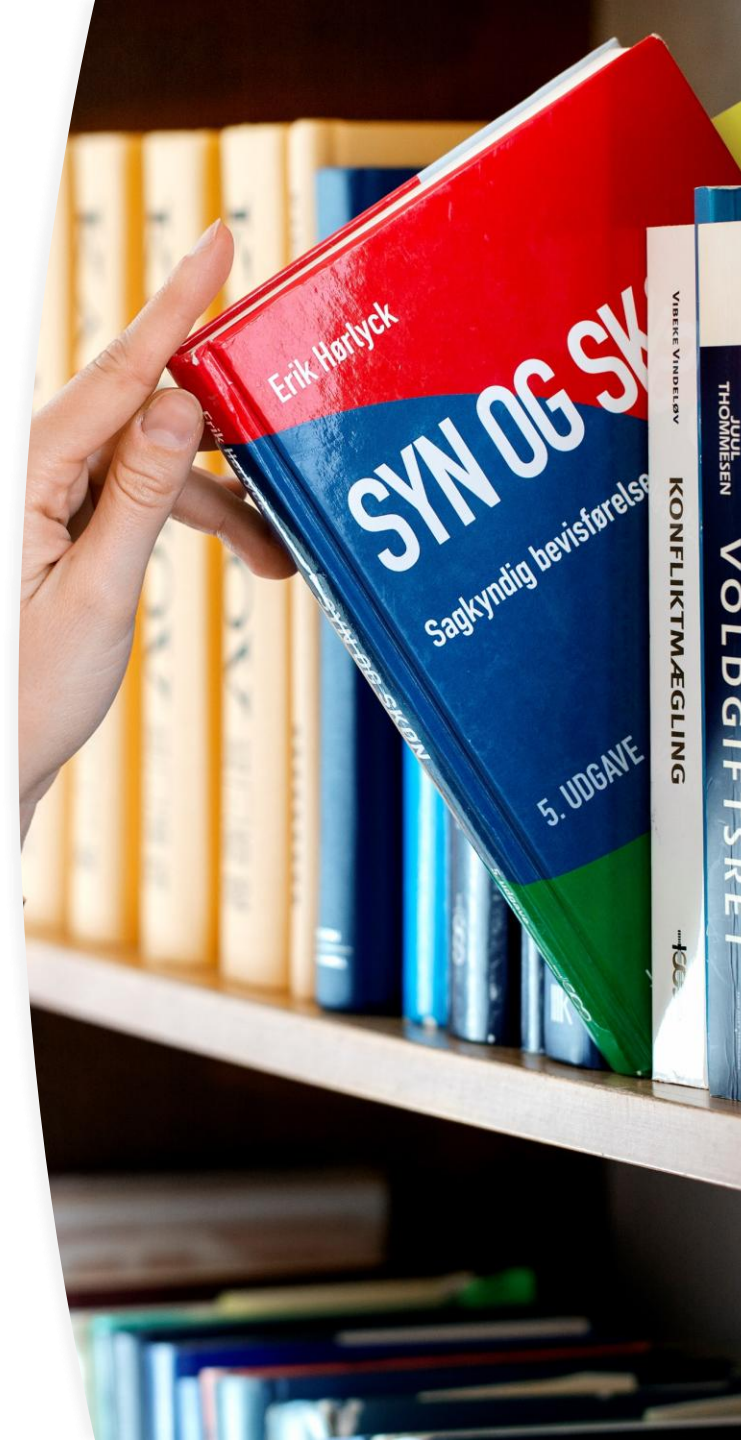

- (For)Brugeren finder honoraret for højt – også indsigelser ved estimat og ønske om nyt forslag. VBA vurderer forholdet pga. krav om gebyr.
- Skønsmænd har vanskeligheder ved at få betaling – sikkerhedsstillelse?
- Usikkerhed pga. udaterede skønstemaer – er skemaet det endelige?
- (For)Brugeren forventer en rådgiver – ikke en skønsmand
- Udfordringer undervejs – afklaring gennem dommer eller VBA

Kvalitetssikring

Arbejdet med optag og uddannelse af skønsmænd

- Retningslinjer for udpegning af skønsmænd (hjemmeside)
- [Kodeks](#) til alle skønsmænd
- Mentorordning for alle nye skønsmænd (kobling med erfaren skønsmand)
- [Vejledning for skønsmænd \(2008\)](#) og VBA [praksisnotat om syn og skøn](#) (hjemmeside)
- [Huskeliste](#) for skønsmænd (hjemmeside)
- [Skabeloner](#) for f.eks. CV'er, erklæringer og mødeindkaldelser - eksempler på det gode CV
- [Nyhedsbrev](#) – 2 årlige udgaver
- 2 årlige informationsmøder for nyere skønsmænd og 2 årlige dialogmøder
- Webinarer – video med basisviden og temamøder
- Opfølgning på evalueringer
- Nævnets kvartalsmæssig deltagelse i skønsforretning (alle jurister og fagkonsulent)

Kodeks for skønsmænd

7 sider med krav, råd og vejledning

Voldgiftsnævnets kodeks for skønsmænd

At være skønsmand forudsætter meget høje faglige standarder og stor indsigt i rammen for skønsmandens arbejde, herunder Voldgiftsnævnets og retsplejelovens regler om syn og skøn.

Vi forventer, at du løfter opgaven samvittighedsfuldt, med omhu og professionelt og på den måde bistå med at sikre, at der fortsat er fuld tillid til skønsmandsinstitutionen i Danmark.

Det er derfor afgørende, at såvel nye som mere erfarne skønsmand følger de gældende regler og kender den ramme og de krav, der gælder for skønsmænd, hvilke er overordnet beskrevet i dette kodeks.

Læs det følgende meget grundigt igennem.

Vær opmærksom på, at reglerne for syn og skøn er forskellige afhængigt af, om sagerne behandles ved Voldgiftsnævnet efter nævnets procesregler eller ved de almindelige domstole efter retsplejeloven. Ved Voldgiftsnævnet er der både procesregler for sager efter AB-92 og efter AB-18.

Fortrolighed

Voldgiftsnævnet behandler sagerne i fortrolighed, hvilket du også som skønsmand er forpligtet til at respektere - både i forhold til sager, som du kontaktes om og ikke bliver udmeldt i, sager, hvor du udmeldes, og afsluttede sager. Du må end ikke orientere andre om, at sagen verserer, eller hvilke parter der er involveret - heller ikke som sagsoversigt i dit CV. Evt. modtaget materiale skal slettes/makuleres på forsvarlig vis, når din opgave er afsluttet og i al fald senest efter 5 år.

Adfærd på sociale medier

Kravet om fortrolighed indebærer, at du ikke må oplyse om sagen på sociale medier el. Det er vigtigt, at du til enhver tid fremstår neutral, uvildig og professionel. Det gælder også på sociale medier, hvor udtalelser, likes eller delinger kan give et forkert indtryk, f.eks. om brugen af et konkret produkt eller et like, der kan rejse tvivl om habiliteten. Du bør derfor kun dele generel og faglig viden, og aldrig oplysninger om konkrete sager eller parter, ligesom tonen bør være respektfuld og saglig. Man er naturligvis frit stillet til at mene, hvad man vil, og sige det, som man vil, men man skal være bevidst om, at det kan få betydning i aktuelle og fremtidige sager.

Evaluering

Efter afslutning af hver sag fremsendes et link til et evalueringsskema til sagens advokater. Evalueringen omfatter tilfredshed med sagens behandling, økonomi samt de tilknyttede fagpersoner, herunder skønsmænd. Evalueringen sker i fortrolighed, og de evaluerede skønsmænd får ikke konkret besked, idet oplysningerne anvendes kun generelt af nævnet med henblik på kvalitetssikring og udvikling. På begæring kan man få oplyst om resultatet af evalueringerne, men ikke hvem evalueringerne hidrører fra.

Formålet med evalueringen er at styrke nævnets viden om, hvor der er tilfredshed med arbejdet, herunder skønsmændenes indsats, og hvor der kan ske forbedringer.

Huskeliste for skønsmænd

REGLER

- Regler for udmeldelse af skønsmænd ved Voldgiftsnævnet (VBA-regler 2008 og 2018) – A -sager
- Retsplejelovens kapitel 19 i domstolssager - B-sager
- Regler for voldgiftsbehandling (2010) § 17 og Regler for voldgift (2018) § 16 - C-sager

VEJLEDNINGER OG LITTERATUR

- Vejledning for skønsmænd (2008)
- Vejledning for syn og skøn i praksis (2003)
- Erik Hørlyck, Syn og Skøn, 5. udgave
- Frederik Bue Johnsen, Syn og skøn i praksis, 2016

Samtlige regler, vejledninger og skabeloner findes på [Voldgiftsnævnets hjemmeside](#).

KONTAKT OS, HVIS DU HAR SPØRGSMALE

Voldgiftsnævnet
Vesterbrogade 2 B, 3. sal
1620 København V

Tlf. 33 13 37 00
voldgiftsnævnet@voldgift.dk
www.voldgift.dk

FAGLIGHED

1. Krav til kompetencer er meget høje
2. Det er muligt at have en medskønsmand og at inddrage en ekspert på enkelte spørgsmål efter aftale med parterne

GOD ADFÆRD

3. Afgiv og overhold tidsmæssigt og økonomisk overslag og giv meddelelse til parterne og VBA om uforudsete ændringer
4. Påbegynd ikke sagsbehandling, før udpegning er sket, og depositum indbetalt (A og C-sager)
5. Du har tavshedspligt, men må gerne sparre med dit netværk om sagens faglige forhold
6. Giv oplysninger vedr. habilitet (ingen interessesammenfald og ingen tætte relationer)
7. Kommuniker altid med alle parter i sagen samtidigt
8. Forhold dig neutralt over for parterne

FORBEREDELSE

9. Sæt dig grundigt ind i sagens materiale
10. Forstå baggrunden for sagen og de stillede spørgsmål – og spørg evt. ind til forståelsen under skønsforretningen
11. Indkald alle parter til skønsforretning/stadeforretning
12. Ved problemer med at finde en dato for skønsforretning, kan dato fastlægges af skønsmanden ved at foreslå mlm. 2-5 datoer, afhængigt af det relevante regelsæt.

SKØNSFORRETNING

13. Tag mødeledelsen og lav et referat
14. Spørg gerne ind til fakta og formuleringer, men brems usaglig meningsudveksling
15. Giv ikke forhåndstilkendegivelser og besvar kun spørgsmål i selve skønsforretningen

ERKLÆRING

16. Læs spørgsmålene nøje og svar kun på det, der spørges om
17. Besvar spørgsmålene efter bedste evne og overbevisning
18. Fremsend erklæring til Voldgiftsnævnet (A og C-sager) eller domstolene/advokater (B-sager)

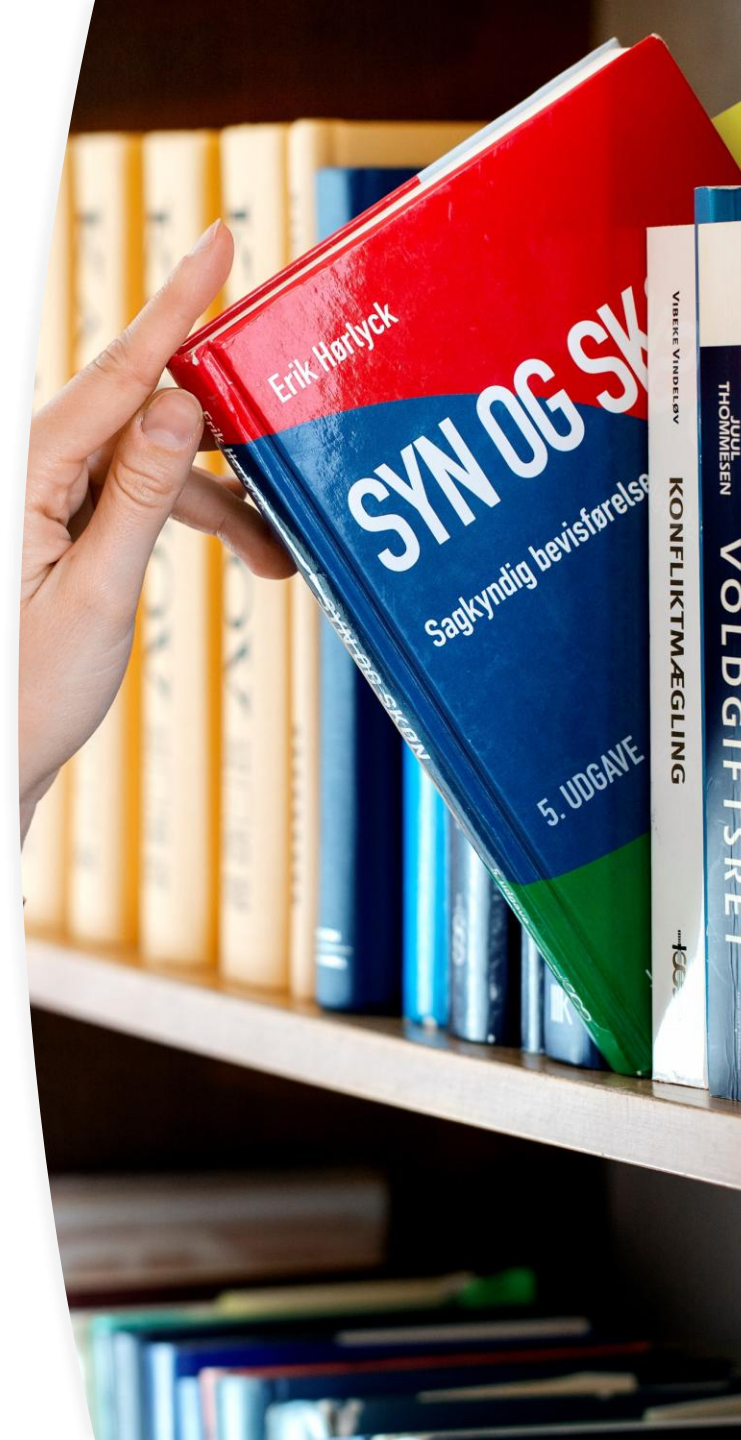
ØKONOMI

19. Fremsend og opdel faktura i forhold til spørgsmålstiller til VBA (i B-sager til advokat)
20. A conto afregninger sker som udgangspunkt ikke – udlæg kan betales løbende
21. Der udbetales som udgangspunkt ikke honorar, hvis skønsmanden må udtræde som følge af egne forhold, og før skønsforretning foreligger
22. Virksomhed som skønsmand er momspligtig – over 50.000 kr. p.a.
23. Tjek om du er forsikret for dit virke som skønsmand

Syn og skøn i praksis og sagkyndige erklæringer

- Sagkyndige erklæringer som bevis – regler og praksis
- Praksis vedr. skønsspørgsmål med ensidigt indhentede erklæringer
- Praksis vedr. spørgsmål, der kan stilles
- Praksis vedr. bilag, der kan fremlægges
- Hastesager, herunder stadeforretninger
- AB-Forbruger

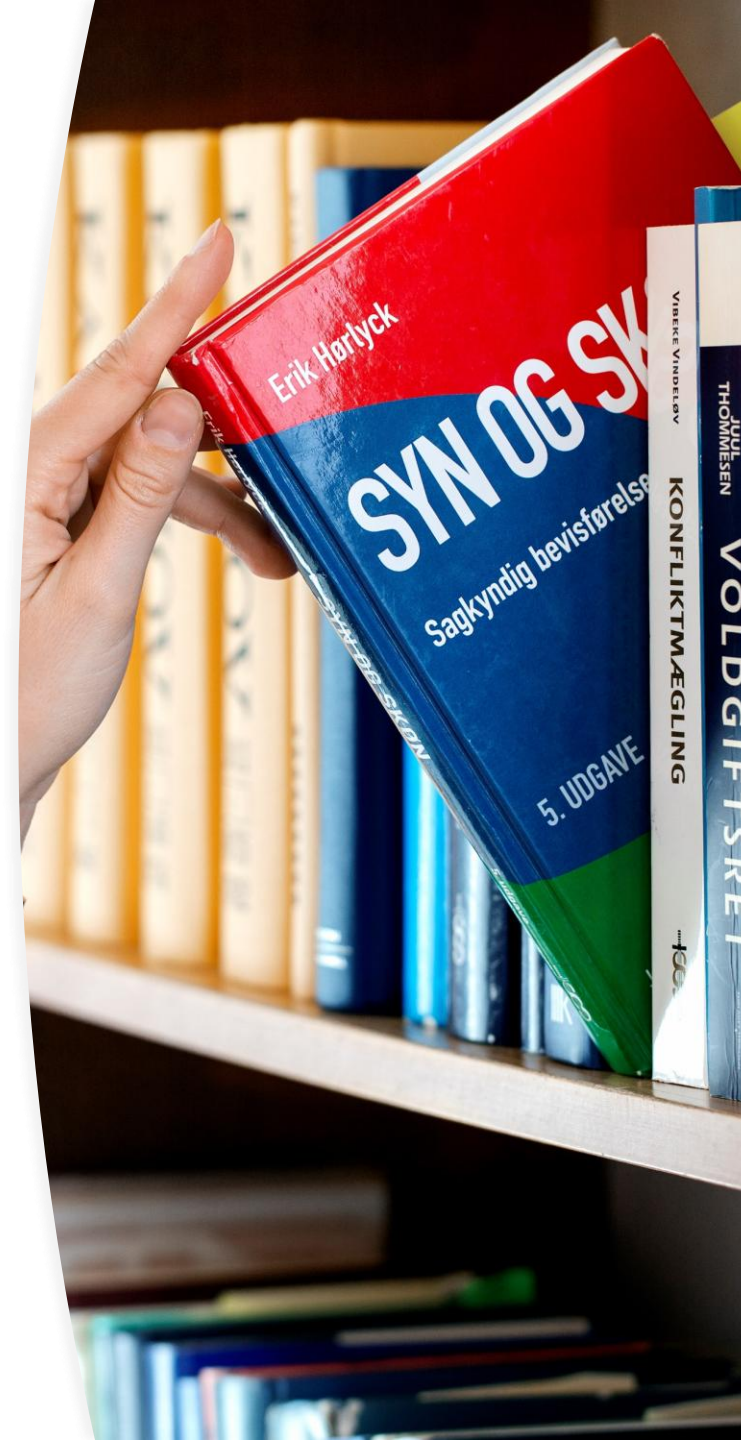

Isoleret bevisoptagelse ved Voldgiftsnævnet er ikke voldgift

A-sager (a la rpl § 343)

U2020.1.H – dom efter tilladelse til kære fra Procesbevillingsnævnet

Højesteret fastslog, at en forudsætning for domstolsprøvelse efter voldgiftslovens § 13, stk. 3, er, at virksomheden udgør "voldgift" i henhold til lovens § 1. Med henvisning til lovens forarbejder fandt Højesteret, at voldgift er karakteriseret ved, at parterne nedsætter en privat ret til at afgøre en tvist med bindende virkning. Da det omhandlede syn og skøn alene havde til formål at sikre bevis og ikke at afgøre en tvist, og da der ikke var anlagt en voldgiftssag, var den procesledende afgørelse truffet af landsdommeren ikke en afgørelse truffet af en dommer i en voldgiftsret. Følgelig fandt voldgiftsloven ikke anvendelse, og sagen blev korrekt afvist.

Sagkyndige erklæringer som bevis

Reform af den civile retspleje IX - Sagkyndig bevisførelse mv. - betænkning nr. 1558 fra 2016

S. 9. ”Rådet finder, at det vil være hensigtsmæssigt nærmere at lovfæste den gældende vide adgang for parterne i en retssag til som led i bevisførelsen at fremlægge *sagkyndige erklæringer, der er indhentet ensidigt af den enkelte part forud for, at sagen blev anlagt.*” ....

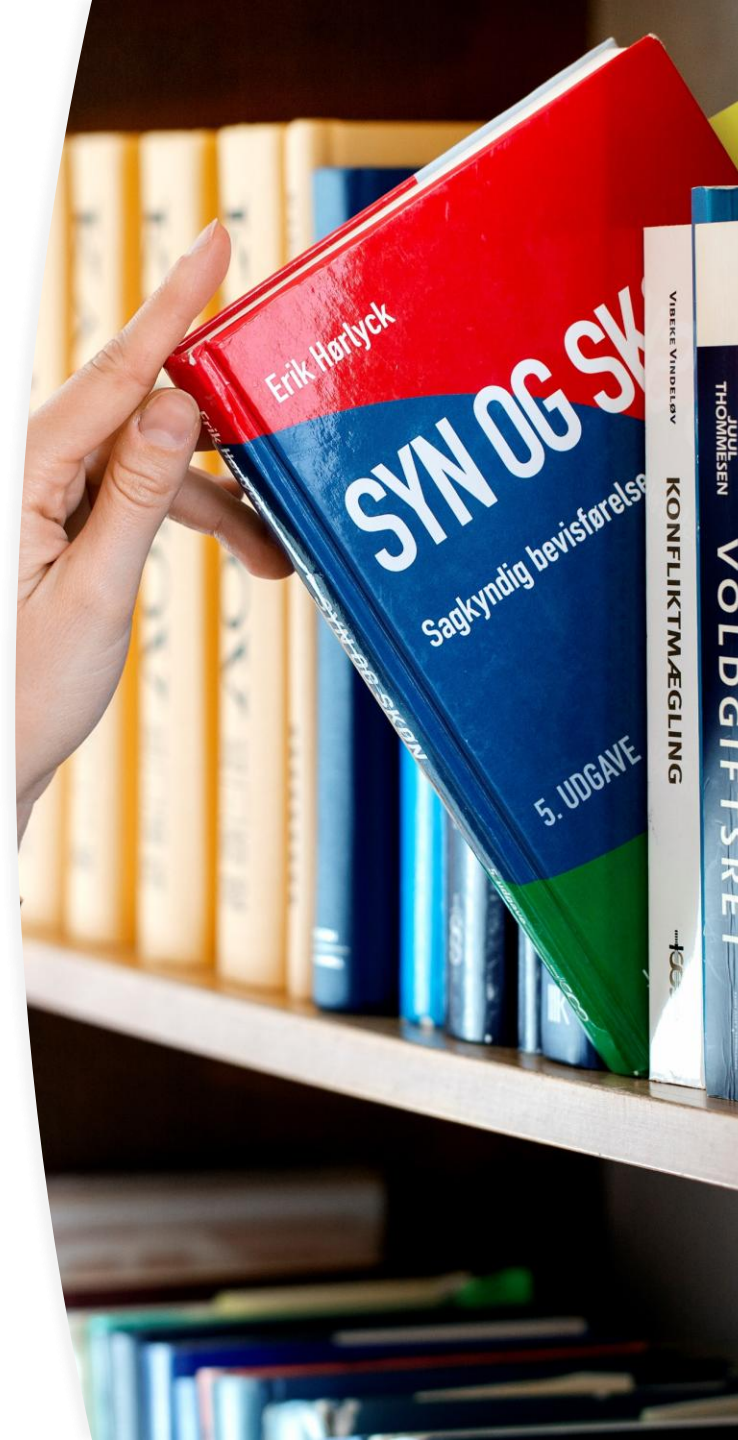

Retsplejeloven

§ 341a

Erklæringer om konkrete forhold af teknisk, økonomisk eller lignende karakter, som en part inden sagsanlægget har indhentet hos sagkyndige, kan fremlægges som bevis, medmindre erklæringens indhold, omstændighederne ved dens tilblivelse eller andre forhold giver grundlag for at fravige udgangspunktet. Har en part fremlagt en sådan erklæring, kan modparten under i øvrigt samme betingelser fremlægge en tilsvarende erklæring, selv om denne erklæring først har kunnet indhentes efter sagens anlæg.

Stk. 2. Erklæringer om bedømmelsen af juridiske forhold efter dansk ret, som en part har indhentet fra retskyndige, kan inddrages til brug for den juridiske argumentation, men ikke under sagen i øvrigt.

Dansk Forening for Voldgifts regler for bevisoptagelse i voldgiftssager

Af 1. marts 2025

4.1 En part kan fremlægge skriftlig(e) ekspertrapport(er) udarbejdet af én eller flere partsudpegede eksperter som bevis vedrørende specifikke spørgsmål. En ekspertrapport kan fremlægges, uanset om den er indhentet før eller efter voldgiftssagens indledning.

Nærmere regulering af proces i punkt 4.

Er der advokater med erfaring?

Voldgiftsnævnets procesregler

Regler for voldgift 2018

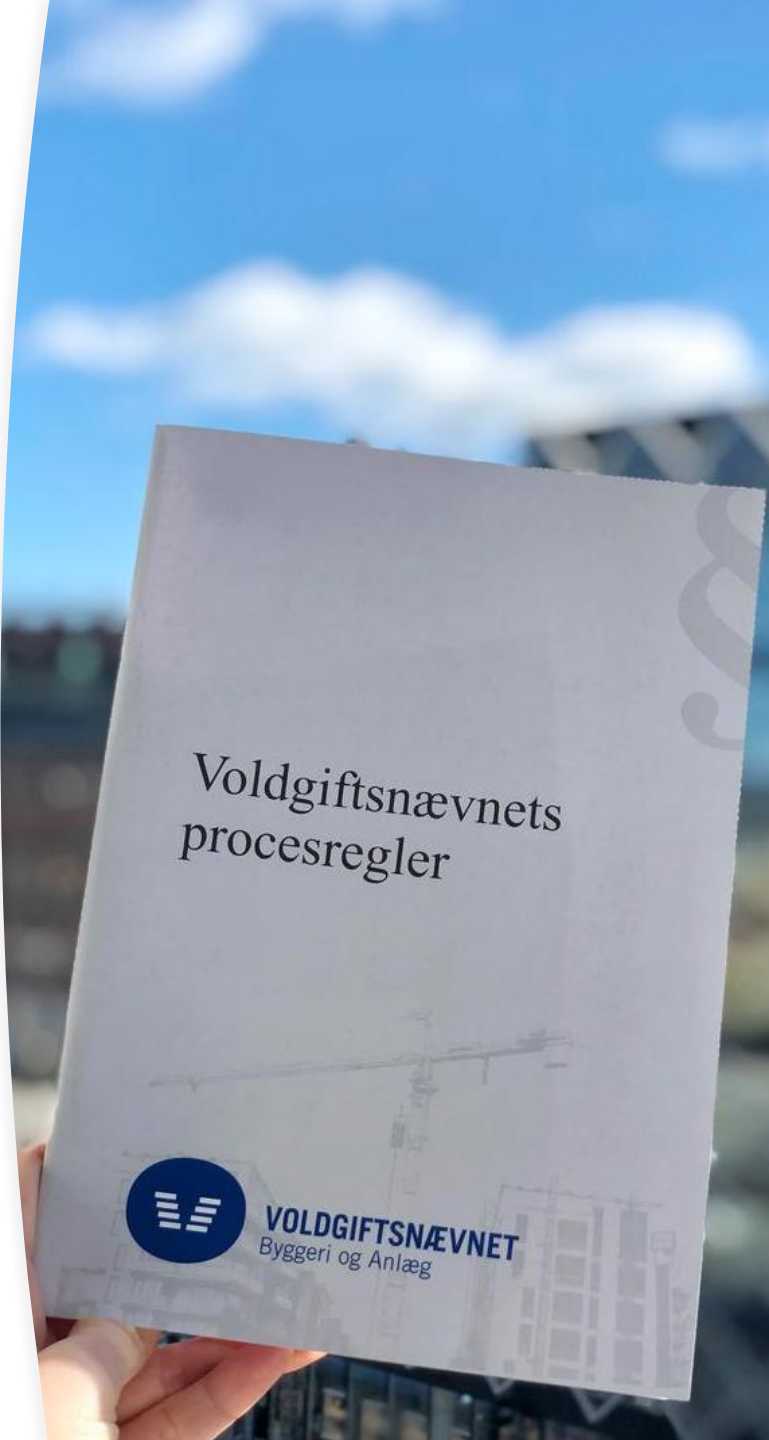
---

§ 17 En part kan som bevis fremlægge en erklæring fra en sagkyndig om konkrete forhold af teknisk, økonomisk eller lignende karakter, som parten har indhentet inden sagsanlægget, medmindre erklæringens indhold, omstændighederne ved dens tilblivelse eller andre forhold giver grundlag for at afvise fremlæggelsen efter indsigelse herom. Har en part fremlagt en sådan erklæring, kan modparten under samme betingelser fremlægge en tilsvarende erklæring, selvom denne erklæring først er indhentet efter sagens anlæg.

§ 18 Voldgiftsretten kan efter parternes fælles anmodning tillade, at parterne som supplement til eller i stedet for optagelse af syn og skøn fremlægger erklæringer, som de hver især indhenter fra sagkyndige, om konkrete forhold af teknisk, økonomisk eller lignende karakter.

Stk. 2. Ved afhøring af sagkyndige, der har afgivet de i stk. 1 nævnte erklæringer, kan de sagkyndige som udgangspunkt overvære afhøringen af hinanden og eventuelle skønsmænd, og voldgiftsretten kan give de sagkyndige lov til at rådføre sig med hinanden, inden de svarer.

§ 19 Voldgiftsretten kan i særlige tilfælde tillade fremlæggelse af erklæringer udover det i §§ 17 og 18 anførte og i så fald tillade dette for modparten under samme betingelser.

Forvaltningen i praksis

- Hvem har udarbejdet erklæringen – det gælder ikke egne erklæringer
- Hvornår er erklæringen indhentet?
- Konkret eller generel?
- Hvad er formålet?
  - selvstændigt bevis
  - forelægges skønsmanden eller
  - udfordre skønsmandens svar

Ensidigt indhentede erklæringer

Forarbejderne til rpl § 341a - betænkning 1558 s. 57

"I retspraksis er det fastslået, at en skønsmand, der er udmeldt efter reglerne om syn og skøn, som udgangspunkt skal kunne basere sin besvarelse af spørgsmålene på kendskab til alt materiale, som er fremlagt i sagen, medmindre materialet må antages at være uden betydning for besvarelsen af skønstemaet, eller materialet indebærer en risiko for utilbørlig påvirkning af skønsmandens besvarelse af spørgsmålene. Den foreslåede bestemmelse regulerer ikke dette spørgsmål. Tilladelse til at fremlægge en ensidigt indhentet erklæring som bevis indebærer således ikke automatisk, at erklæringen også til sin tid skal medsendes til en eventuel skønsmand. Dette er et selvstændigt spørgsmål, men der kan dog efter omstændighederne være en tæt sammenhæng mellem, om der er grundlag for at fravige udgangspunktet om, at ensidigt indhentede erklæringer, der er indhentet før sagsanlæg, kan fremlægges som bevis, jf. nedenfor, og om der er grundlag for at fravige det nævnte udgangspunkt om, at skønsmandens besvarelse af skønstemaet skal baseres på kendskab til alle sagens akter."

Ensidigt indhentede erklæringer

Forarbejderne til rpl § 341a - betænkning 1558 s. 57

...”Efter retspraksis er det da også udgangspunktet, at alle sagens bilag skal med til skønsmanden, men udgangspunktet fraviges, hvis bilaget på forhånd må skønnes at være uden betydning for besvarelsen af skønstemaet, jf. princippet i retsplejelovens § 341, eller hvis bilaget efter en konkret vurdering er egnet til at påvirke besvarelsen på utilbørlig måde, jf. afsnit 2.2.3 ovenfor. Hvis der er behov for det, kan det ved efterfølgende spørgsmål til skønsmanden blive belyst, hvilken betydning han har tillagt bestemte oplysninger. Rådet finder, at der ikke er noget behov for at ændre eller lovfæste denne praksis.”

Ensidigt indhentede erklæringer

Praksis - U.2022.97H – efter sagens anlæg

Et selskab fremlagde en rapport fra en revisor om opgørelse af et tab ifbm. et virksomhedskøb. Modparten protesterede mod fremlæggelsen af rapporten. Efterfølgende blev der udmeldt syn og skøn med henblik på at opnå en uafhængig sagkyndig vurdering af bl.a. de anvendte principper for tabsopgørelsen.

Højesteret fandt, at rapporten fra P ikke blot havde karakter af en talopstilling eller lignende, men at der var tale om en selvstændig og selvforklarende erklæring med den sagkundskab og autoritet, som er forbundet med en revisorerklæring om tabsopgørelsen. Erklæringen var ensidigt indhentet efter sagens anlæg til brug for sagen, og den ønskedes fremlagt for skønsmanden, der forventedes at afgive erklæring om samme tema.

Højesteret fandt, at revisorerklæringen var omfattet af [retsplejelovens § 341 a](#), og at der ikke var grundlag for undtagelsesvis at fravige udgangspunktet om, at en sådan erklæring ikke kan fremlægges mod modpartens protest, når den er ensidigt indhentet hos den sagkyndige efter sagsanlægget.

Højesteret bemærkede, at fremlæggelse og udlevering af erklæringen om tabsopgørelsen til skønsmanden inden gennemførelsen af syn og skøn ville indebære en risiko for utilbørlig påvirkning af skønsmanden. Højesteret fandt på den baggrund, at erklæringen skulle udgå af sagen.

Ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer

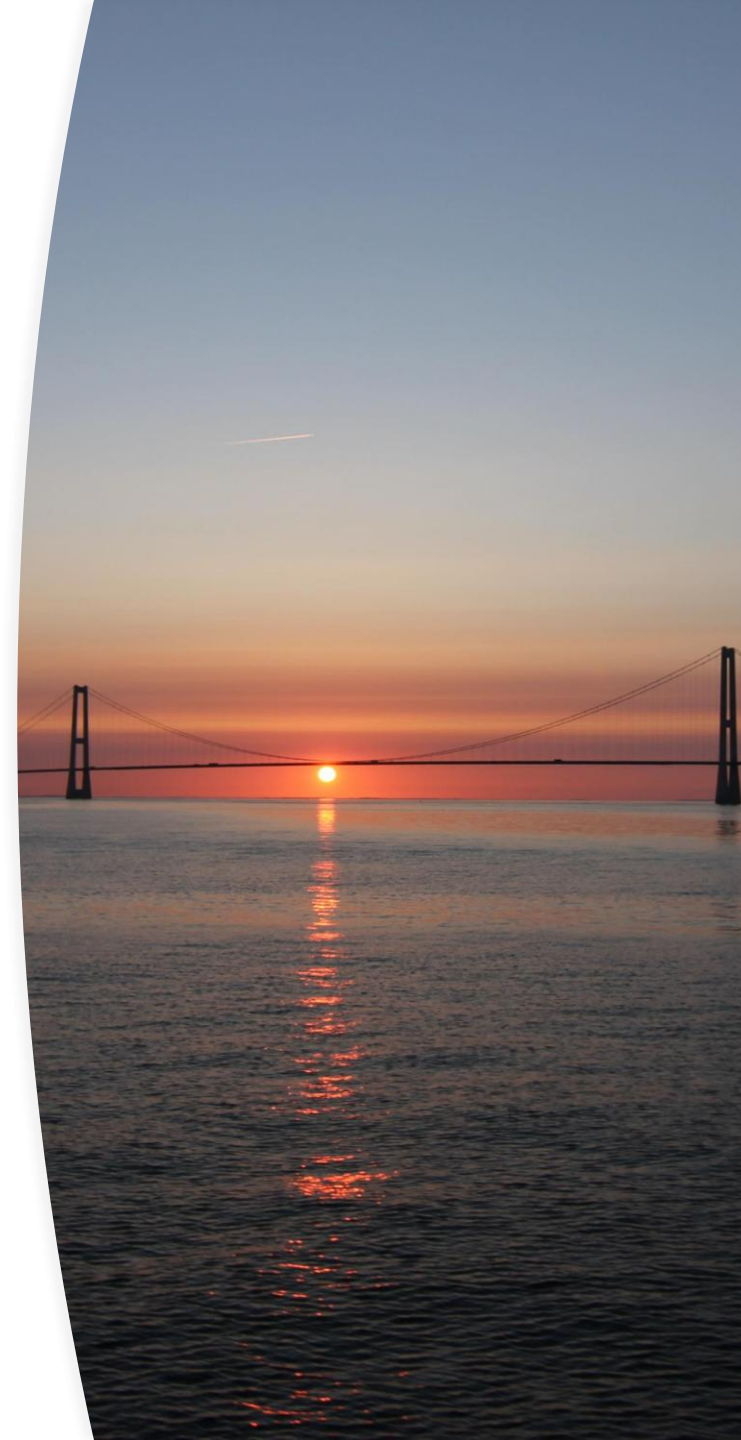
U.2020.282H – efter sagens anlæg

A og B fik i 2017 tilladelse til isoleret bevisoptagelse om angivne fejl ved vindspærreplader på et hus, herunder om udbedring og udbedringsomkostninger. Der blev gennemført syn og skøn. A og B fik efter modtagelsen af skønserklæringen udarbejdet en ydelsesbeskrivelse, tilbudsliste og et notat om »generelle input« til udskiftning af vindspærrepladerne med henblik på udbedring af manglerne. Der blev efterfølgende afgivet tre tilbud på baggrund af materialet. Byretten fandt, at det ville være i strid med [retsplejelovens § 341 a](#) at tillade det indhentede materiale og de tre tilbud fremlagt som bilag i sagen med henblik på at stille supplerende spørgsmål til skønsmanden eller som begrundelse for udmeldelse af en ny skønsmand.

Højesteret fandt ligesom landsretten, at bilagene kunne fremlægges med henblik på at stille supplerende spørgsmål til skønsmanden.

”Landsretten finder, at formålet med fremlæggelse af bilag 20-25 må antages at være at stille spørgsmålstegn ved, om skønsmanden har udøvet sit skøn på et korrekt og fyldestgørende grundlag og at give skønsmanden mulighed for eventuelt at revurdere sin besvarelse. Det kan ikke antages, at bilagene skal indgå som et selvstændigt bevis, men alene indgå i grundlaget for de supplerende spørgsmål til skønsmanden.” Der var tale om en ”markant forskel”.

Ensidigt indhentede erklæringer

C-15312 – VBA afgørelse af 13. marts 2023

”En ensidigt indhentet sagkyndig erklæring om spørgsmål, der indgår i skønstemaet, vil ofte medføre risiko for utilbørlig påvirkning af skønsmanden, hvis den fremlægges for skønsmanden **inden hans besvarelse af skønstemaet**. Risikoen for utilbørlig påvirkning af skønsmanden er derimod ikke så stor, når fremlæggelsen for skønsmanden af den ensidigt indhentede erklæring sker, efter at han har afgivet sin skønserklæring med besvarelse af de pågældende spørgsmål. **Når skønsmanden har besvaret spørgsmålene, har hensynet til ønsket om at undgå fejl og misforståelser større vægt**. Det betyder, at der kan blive tale om fremlæggelse af en ensidigt indhentet sagkyndig erklæring for skønsmanden efter hans besvarelse af spørgsmålet, jf. herved f.eks. UfR 2020.282 H, selv om samme erklæring ikke ville kunne tillades fremlagt for skønsmanden inden hans besvarelse af spørgsmålet, jf. herved f.eks. UfR 2022.97 H.”

Ensidigt indhentede erklæringer

C-15312 – VBA afgørelse af 13. marts 2023 – efter erklæring

”I det foreliggende tilfælde må bilag 35 anses for en sagkyndig erklæring, som er ensidigt indhentet af klager til brug for sagen efter modtagelsen af skønserklæringen. Tilvejebringelsen er sket med det formål at udfordre skønsmændens vurdering, som klager ikke er enig i, på et kvalificeret grundlag, og at foreholde skønsmændene dette grundlag med henblik på at give ham lejlighed til at overveje, om han ønsker at fastholde sin vurdering og eventuelt begrunde eller nuancere sit synspunkt yderligere. Under de i sagen foreliggende omstændigheder er hensynet til ønsket om at sikre, at skønserklæringen er velfunderet og velovervejet, afgørende, og derfor godkendes klagers ønske om at måtte stille spørgsmål 19 og fremlægge bilag 35 i forbindelse hermed.”

Ensidigt indhentede erklæringer

U.2024.3333 ØL/FM2024.45- Teknisk rapport om en kloaks konstruktion – inden sagens anlæg

”Baggrunden for den isolerede bevisoptagelse er et muligt mangelskrav i anledning af et kloakeringsarbejde udført i underentreprise. Det omstridte bilag indeholder en teknisk rapport om kloakkens konstruktion og forløb. I rapporten, som er udfærdiget af en kloakmester på baggrund af dennes fysiske besigtigelse af kloakken ved TV-inspektion, konkluderes det, at rørføringen skal laves om, så der ikke er bagfald.

Landsretten bemærker, at sagkyndige erklæringer om f.eks. tekniske spørgsmål, der er indhentet ensidigt inden sagsanlægget, i almindelighed kan fremlægges som bevis. Det er dog et selvstændigt spørgsmål, om erklæringen tillige, mod modpartens protest, bør tillades forelagt en eventuel skønsmand. Udgangspunktet er, at en skønsmand skal basere sin besvarelse af skønstemaet på kendskab til samtlige sagens akter, jf. herved bl.a. afgørelsen gengivet i [U.2010.2471H](#).

Landsretten bemærker, at den tekniske rapport indeholder detaljerede vurderinger af kloakken, som det er op til skønsmanden at foretage. **Landsretten finder, at rapporten efter sit indhold kan sidestilles med en skønserklæring.** Herefter, og da skønsmanden efter det oplyste endnu ikke har haft mulighed for at foretage sin egen selvstændige vurdering af skønstemaet, finder landsretten, at udlevering af rapporten til skønsmanden vil indebære en risiko for utilbørlig påvirkning som omhandlet i [retsplejelovens § 197](#), stk. 2. Landsretten ændrer derfor byrettens beslutning, således at bilag 1 for tiden ikke tillades forelagt skønsmanden.

Ensidigt indhentede erklæringer

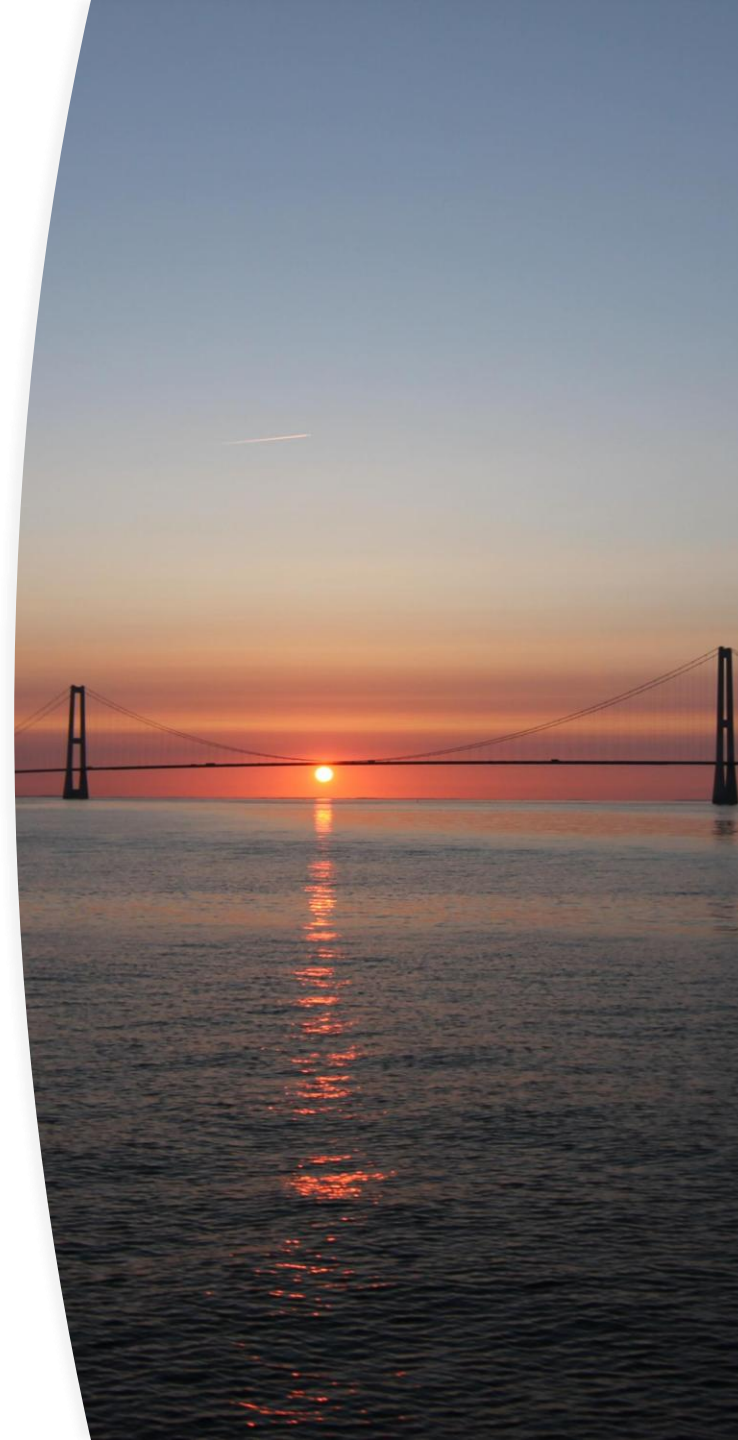
FM 2023.148 – VL

Under en isoleret bevisoptagelse ønskede rekvirenten, at skønsmanden blev gjort bekendt med erklæringer, der var udarbejdet af rekvirentens rådgivere. Landsretten udtalte, at der bør sondres mellem, hvorvidt en ensidigt indhentet erklæring kan tillades fremlagt under en retssag, og spørgsmålet om, hvorvidt en skønsmand må gøres bekendt med indholdet af en sådan erklæring.

Ensidigt indhentede sagkyndige erklæringer om spørgsmål, der indgår i skønstemaet, vil ofte medføre risiko for utilbørlig påvirkning af skønsmanden, hvis de fremlægges for skønsmanden inden hans besvarelse af skønstemaet. Dette gælder i særdeleshed i det omfang, den ensidigt indhentede erklæring indeholder vurderinger af blandt andet skadesomfang og skadesårsag.

Risikoen gør sig i mindre grad gældende for beskrivelser i en erklæring om faktiske forhold og iagttagelser. De fremlagte erklæringer indeholdt ud over beskrivelser af faktiske forhold og gjorte iagttagelser i betydelig grad vurderinger og konklusioner foretaget af de sagkyndige. Erklæringerne måtte derfor ikke fremsendes til skønsmanden i den foreliggende form.

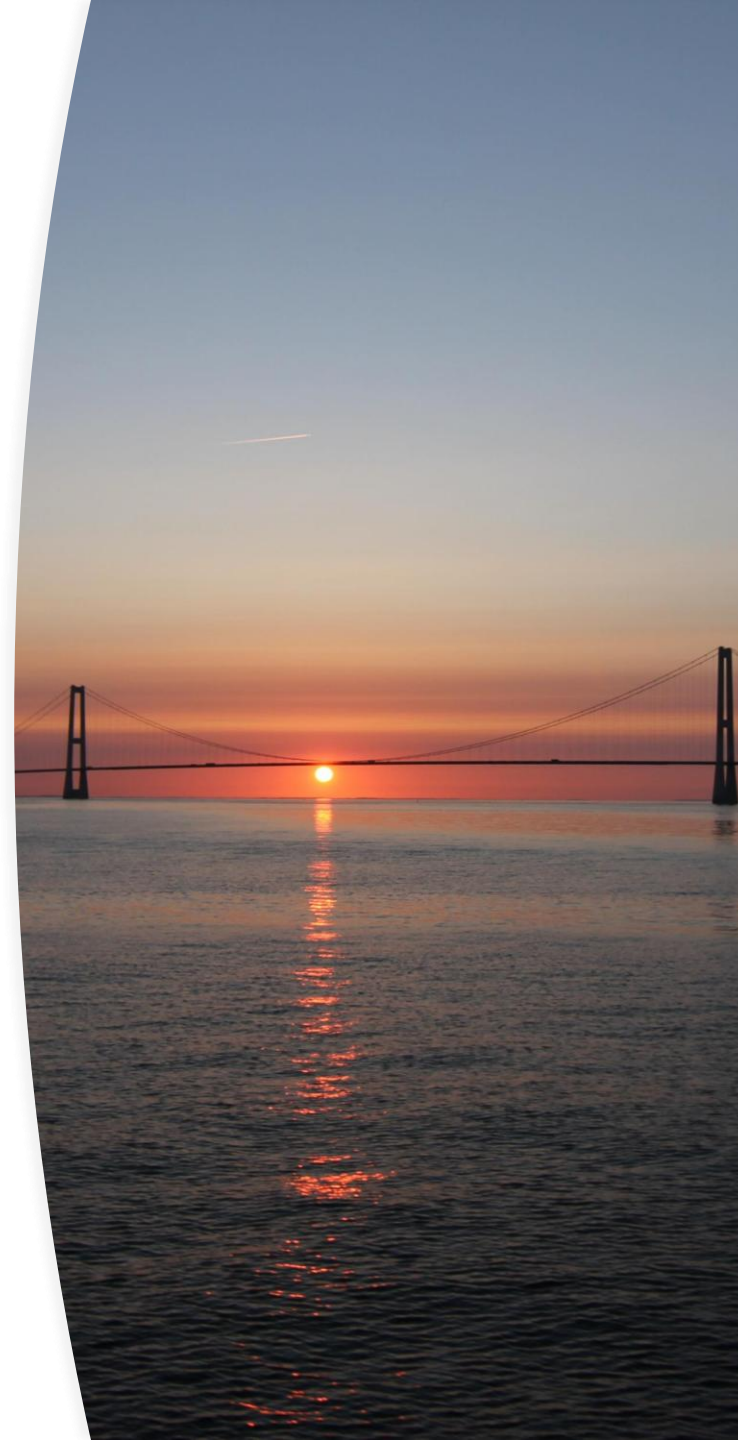
Ensidigt indhentede erklæringer

U.2024.2375 ØL – brandrapport tillades fremlagt

Vedr. brand i en stald på landejendom tilhørende D, der var forsikret hos Alm. Brand Forsikring. Forsikrings-selskabet anmodede Dansk Brand- og sikringsteknisk Institut om at undersøge brandstedet for om muligt at påvise arnested og brandårsag.

”Landsretten fandt, at der ikke var forhold vedrørende tilblivelsen eller indholdet af rapporten om brandundersøgelsen, der gav grundlag for at fravige udgangspunktet om, at sådanne erklæringer i deres helhed kunne forelægges for skønsmanden. Brandundersøgelsesrapporten var indhentet med henblik på at afklare brandårsagen. Rapporten indeholdt en række faktuelle oplysninger, som parterne var enige om skulle forelægges for skønsmanden, og en afsluttende vurdering af arnested og brandårsag. Efter en samlet vurdering af brandundersøgelsesrapportens indhold fandt landsretten ikke grundlag for at antage, at den afsluttende vurdering og konklusion i erklæringen var egnet til på utilbørlig måde at påvirke besvarelsen af skønstemaet. Der var herefter ikke anledning til at fravige udgangspunktet om, at skønsmanden skulle kunne basere sin besvarelse af spørgsmålene på grundlag af kendskab til alt materiale, som var fremlagt i sagen. Landsretten ændrede derfor byrettens kendelse, således at brandundersøgelsesrapporten i det hele blev tilladt fremlagt, og således at rapportens vurdering og konklusion skulle forelægges for skønsmanden.”

Konklusion

Kan det betale sig selv at indhente en bekostelig sagkyndig rapport?

Hvilke spørgsmål kan stilles?

Reform af den civile retspleje

Der er indført fri adgang til at stille spørgsmål, jf. betænkning nr. 1543 fra 2013.

En sandhed med modifikationer –

Alle spørgsmål kan stilles - de skal bare stilles rigtigt!

Hvilke spørgsmål kan stilles

Rammen er i retsplejeloven § 197, stk. 2

”Retten kan afvise spørgsmål, som ligger uden for skønsmandens faglige kompetence eller rettens afgørelse om foretagelse af syn og skøn, eller som skønnes at være uden betydning for sagen, jf. § 341. Retten kan endvidere afvise spørgsmål, som på en utilbørlig måde forsøger at lede skønsmanden i en bestemt retning, eller som forudsætter, at skønsmanden tager stilling til spørgsmål, som det er op til retten at tage stilling til.”

Blanket til brug for syn og skøn

1. Rettens sagsnummer

---

2. Rettens navn

---

3. Rekvirent (og eventuel advokat)

Rekvirent: (oplys navn, adresse, telefonnummer og mailadresse)

Eventuel advokat: (Oplys navn, adresse, telefonnummer, mailadresse og journalnummer)

4. Modpart(er) (og eventuel advokat)

Modpart 1: (Oplys navn, adresse, telefonnummer og mailadresse)

Modpart 2: (Oplys navn, adresse, telefonnummer og mailadresse)

Eventuel advokat (Oplys navn, adresse, telefonnummer, mailadresse og journalnummer)

5. Flere modparter

Modpart 3: (Oplys navn, adresse, telefonnummer og mailadresse)

Eventuel advokat: (Oplys navn, adresse, telefonnummer, mailadresse og journalnummer)

6. Adciterede parter (og eventuel advokat)

Adciterede part 1: (Oplys navn, adresse, telefonnummer og mailadresse)

VBA regler for syn og skøn 2018

Efter § 7 i regler for syn og skøn 2018 forelægges uenighed mellem parterne for VBA, som træffer afgørelse herom

”Spørgsmål i skønstemæt kan alene afvises efter indsigelse herom, og hvis spørgsmålet

- *ikke er tilstrækkeligt præcist,*
- *er uden betydning for sagen,*
- *er egnet til på utilbørlig måde at påvirke skønsmændens besvarelse eller*
- *forudsætter, at skønsmændene tager stilling til spørgsmål, som det er op til retten at tage stilling til.”*

Regler for voldgift § 16 – voldgiftsrettens kompetence

Regler for syn og skøn 2018

Bilag og processkrifter

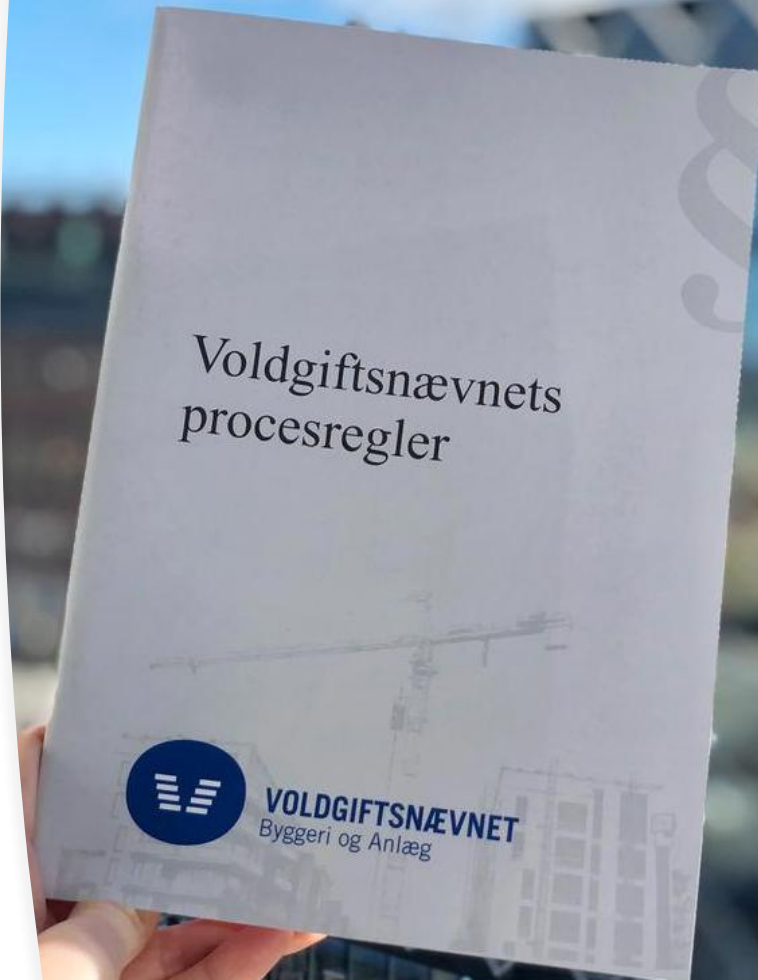

Regler for syn og skøn 2018 § 8 lyder:

"Dokumenter og andet materiale kan alene afvises efter indsigelse herom, og hvis indholdet a) er uden betydning for besvarelsen af skønstemaet eller b) er egnet til på utilbørlig måde at påvirke skønsmandens besvarelse.

stk. 2. Hvis en part inden anmodning om syn og skøn har indhentet en erklæring fra en sagkyndig om konkrete forhold af teknisk, økonomisk eller lignende karakter, som er omfattet af skønstemaet, kan erklæringen fremlægges som bilag, medmindre erklæringens indhold, omstændighederne ved dens tilblivelse eller andre forhold giver grundlag for at afvise fremlæggelsen efter indsigelse herom. Har en part fremlagt en sådan erklæring, kan modparten under samme betingelser fremlægge en tilsvarende erklæring, selv om denne erklæring først er indhentet efter anmodningen om syn og skøn.

Stk. 3. Der kan i særlige tilfælde tillades fremlæggelse af en erklæring som anført i stk. 2, der er indhentet efter anmodningen om syn og skøn."

Praksisnotat

**SYN OG SKØN VED
VOLDGIFTSNÆVNET**

Spørgsmål, bilag, haste syn og skøn,
stedeforretninger mv.

Dato: 25. januar 2024
Opdateres løbende

”Voldgiftsnævnet har gennemført tiltag for at undgå, at der i syn og skøn påføres sagen unødvendige omkostninger og unødvendigt tidsforbrug samt stilles spørgsmål, som falder uden for skønsmændenes opgave, hvorfor regler og praksis på nogle områder adskiller sig fra retsplejeloven og forvaltningen ved de civile domstole, jf. f.eks. reglernes

§ 5, stk. 1, litra e, hvor der stilles krav om, at redegørelsen for sagen skal være kort,

§ 5, stk. 1, litra f, hvorefter der henvises til nødvendige dokumenter, dvs. et ønske om at begrænse mængden af dokumenter, og

§ 7, litra a, om at spørgsmål skal være præcise.”

”Formålet med syn og skøn i byggeriet ved Voldgiftsnævnet er at sikre bevis og bedømme faktiske forhold, jf. § 1, stk. 2, ligesom Voldgiftsnævnets ønske er at opnå brugbare og neutrale skønserklæringer.

Parternes mulighed for at føre det bevis, de ønsker, skal sikres inden for rammen for syn og skøn og på en måde, hvor parterne stilles lige.”

Sagsfremstilling

- Sagsfremstillingen skal fremtræde som en kort og neutral introduktion til spørgsmålene i skønstemaet
- Sagsfremstillingen må derfor ikke fremtræde som et processkrift i en voldgiftssag – det vil sige et partsindlæg med udførlig redegørelse for partens synspunkter om sagens juridiske og bevismæssige temaer
- Der er ikke behov for processkrifter ved isoleret bevisoptagelse ved VBA, jf. retningslinjer for digital kommunikation og bilagshåndtering. Eksempler fra praksis.

Sagsfremstilling

A-10595 og A-10708

Den juridiske dommer afskar en parts sagsfremstilling med den begrundelse, at *"Sagsfremstillingen i A's skønstema fremtræder ikke som en kort og neutral beskrivelse af baggrunden for ønsket om syn og skøn – og dermed som en neutral introduktion til spørgsmålene i skønstemaet. I det foreliggende tilfælde er der derimod tale om en procederende redegørelse for A's synspunkter med en række polemiske betragtninger, som er uden relevans for skønsmændenes løsning af deres opgave. Da sagsfremstillingen derfor ikke tjener noget formål bortset fra utilbørlig påvirkning af skønsmændene, skal den udgå af skønstemaet."*

VBA afskar en parts sagsfremstilling i et skønstema med den begrundelse, at *"A har i sin sagsfremstilling fremført en række synspunkter om B's mangelansvar og afhjælpning, som efter nævnets opfattelse er irrelevante for skønsmændens besvarelse af de stillede spørgsmål. Det bemærkes, at skønsmændene ikke skal tage stilling til hverken de bevismæssige eller juridiske temaer i sagen."*

Processkrifter i skønssager – isoleret bevisoptagelse

A-10595

Den juridiske dommer afskar modpartens processkrift i skønssagen med følgende begrundelse:

”Det omtvistede partsindlæg er ikke et processkrift i en voldgiftssag, men må anses for at være et procederende dokument, som udelukkende er udarbejdet med henblik på fremlæggelse for skønsmændene og utilbørlig påvirkning af dem. Det skal derfor udgå af sagen på samme måde som sagsfremstillingen i A’s skønstema. Det kan ikke føre til andet resultat, at B’s polemiske betragtninger, der er uden relevans for skønsmændenes opgaveløsning, er udskilt fra skønstemat i et særskilt dokument.”

Processkrifter – syn og skøn i voldgiftssager

- Udgangspunktet er at en skønsmand har adgang til voldgiftssagens processkrifter
- Undtagelser:
  - unødvendigt
  - meget omfattende – tidsforbrug
  - Utilbørligt ledende – indsætte hele passager fra
  - Indeholder kritik af skønsmanden

Den praktiske tilgang i min retssag og VBA Portalen

Spørgsmål skal være konkrete og falde inden for en skønsmands opgave

Sikre bevis og bedømme faktiske forhold

- Det er ikke skønsmandens opgave at foretage en almindelig undersøgelse af byggeriet eller foretage en mangelgennemgang.
- Tilsvarende er det heller ikke skønsmandens opgave at foretage en almindelig gennemgang af modtaget projektmateriale med henblik på at identificere og vurdere evt. projektfejl, beregningsfejl m.v.
- Der skal være tale om klare og konkrete spørgsmål om tekniske forhold, som han i kraft af sin indsigt og erfaring på det pågældende fagområde må forventes at kunne besvare alene på grundlag af en besigtigelse og undersøgelse og eventuel læsning af enkelte bilag af direkte relevans og sammenhæng med de pågældende spørgsmål
- Der skal være en tilstrækkelig præcis henvisning til, hvilken standard og hvilket materiale skønsmanden skal vurdere efter
- Konkret påpegede forhold – som minimum kunne anvises på skønsforretning

Spørgsmål skal være konkrete og falde inden for en skønsmands opgave

---

Eksempel:

”Skønsmanden bedes nøje gennemgå det som bilag 1 fremlagte tilbud og herefter tage stilling til, om skønsmanden finder, at tilbuddet beskriver både nødvendige og kun tilstrækkelige afhjælpningsarbejder.

Hvis skønsmanden finder, at tilbuddet ikke omfatter alle nødvendige udbedringsarbejder eller omfatter afhjælpningsarbejder, som ikke anses for nødvendige, bedes skønsmanden præcis beskrive, hvilke dele af afhjælpningsprojektet, der er overflødige respektive hvilke dele af afhjælpningsprojektet, som ikke på tilstrækkelig forsvarlig vis omfatter afhjælpning af konstaterede mangler.”

Kan spørgsmålet stilles til skønsmanden?

Spørgsmål skal være konkrete og falde inden for en skønsmands opgave

A-9279 VBA afgørelse af 27. januar 2022

”Nej”

Voldgiftsnævnet afskar spørgsmålet med den begrundelse, at *”spørgsmål ... har karakter af, at skønsmanden skal foretage kvalitetssikring/kontrol af et afhjælpningsprojekt, hvilket ikke er formålet med syn og skøn, jf. Vejledning for syns- og skønsmænd, VBA-2008, pkt. 4.5, litra e (s. 25).”*

Vba

Vejledning
for syns- og
skønsmænd
VBA-2008

Spørgsmål skal være konkrete og falde inden for en skønsmands opgave

C-15540 - Voldgiftsrettens formand afskar et spørgsmål

"Som **bilag P** fremlægges oversigt over de realiserede betalinger til entreprenørerne pr. 24/9 2020 sammenholdt med hhv. "Budget" samt budget med tillæg betegnet "Disponibelt i alt". Skønsmanden anmodes om at oplyse, hvad der for de enkelte entreprenører er årsag(-erne) til, at de realiserede betalinger er højere end hhv. Budget og Disponibelt i bilag P i alt. Årsagerne bedes beløbsopdelt og specificeret/fordelt som følger:

A) Faktiske afvigelser (og hvilke) i forhold til oplysningerne i det udbudsmateriale, entreprenørerne afgav de oprindelige bud på, som er anvendt i opgørelsen af "Budget"? B) Udgifter forårsaget af instruks om tidsmæssig forcering af arbejderne? C) Andre årsager – og da hvilke?

"Spørgsmålet er ukonkret med hensyn til, hvad det er skønsmanden skal vurdere, og spørgsmålet indebærer, at skønsmanden skal foretage en generel søgning efter mangler mv., hvilket ligger uden for en skønsmands opgave."

Andre spørgsmål blev afskåret med følgende begrundelse:

"spørgsmålet indebærer, at skønsmanden skal vurdere, om dokumentationen opfylder kravene til god byggeskik og krav i BR-15 er opfyldt."

Spørgsmålet tillades ikke stillet, da det er uklart, hvordan "god byggeskik" som standard for ingeniørprojektering/rådgivning kan anvendes."

Spørgsmål skal være konkrete og falde inden for en skønsmands opgave

---

C-15540

...

Der anmodes om en vurdering af om "god projektstyringsskik" er fulgt, hvilket ikke lader sig besvare, da begrebet ikke har en almen anerkendt betydning.

...

Spørgsmålet angår "god skik", hvilket ikke er tilstrækkelig præcis henvisning til, hvilken standard skønsmanden skal vurdere efter."

Spørgsmål skal være konkrete og falde inden for en skønsmands opgave

---

P-10

Den juridiske dommer traf afgørelse om, at en række spørgsmål ikke kunne stilles, og det blev bl.a. anført, at *"Formålet med spørgsmål 3 synes at være at sætte BH i stand til at vurdere, om TR som totalrådgiver har begået projekteringsfejl, som kan være årsag til det krav om ekstrabetaling, som E har fremsat, og dermed muligt ansvarspådragende for arkitektfirmaet. Spørgsmål 3 i BH's udkast til skønstema indeholder ikke nogen henvisninger til konkrete dele af projekt materialet, som af kommunen anses for fejlbehæftede og som årsag til kravet om ekstrabetaling. Der lægges i stedet op til en fuldstændig gennemgang af alt projekt materialet, hvorunder skønsmanden på egen hånd skal identificere enhver mulig fejl heri. Spørgsmålet savner herved en konkret ramme, som angiver genstanden for den undersøgelse, som skønsmanden skal foretage, og hvad der skal bevises. Det ligger dermed uden for de – vide – rammer, der gælder for, hvad der kan spørges om under en skønssag som denne."*

Spørgsmål skal være konkrete og falde inden for en skønsmands opgave

Kan spørgsmålet stilles?

3.1 Ud fra en fagmæssig vurdering skønnes Totalrådgiverens:

- i. Projekteringstidsplaner bilag 6.2.1.2.1 (Projekteringstidsplan af 07.05.2015) og bilag 9.2.1.2.1 (Projekteringstidsplan af 25.06.2015)
- ii. samt opfølgning herpå, som eksempelvis kan ses i bilag 8.2.1.1.14 (Oversigt over projekteringsmødereferater inkl. referater) Projekteringsmødereferat 14 af 07.05.2015 pkt. 14.07 og Projekteringsmødereferat 20 af 16.06.2015 pkt. 20.07,

at være i overensstemmelse med aftalegrundlaget bilag 1.0 (Totalrådgivningsaftale inkl. bilag) bilag 1.1.1 (FRI afkrydsningsskema pkt. 8.45) og bilag 1.1.2 (FRI Ydelsesbeskrivelse 2012 v 0.2, pkt. 8.45) samt Ydelsesbeskrivelsens pkt. 2.1.1 (Indhold), 2.1.2 (Tid) og 2.1.5 (Kvalitet) og god rådgiverskik?

Skønsmændene anmodes om som grundlag for besvarelsen, at sammenholde de ovenfor angivne bilag med bilag 8.3.4.3.3 Hovedtidsplan af 26.10.2015.

Skønsspørgsmål eller projektgennemgang

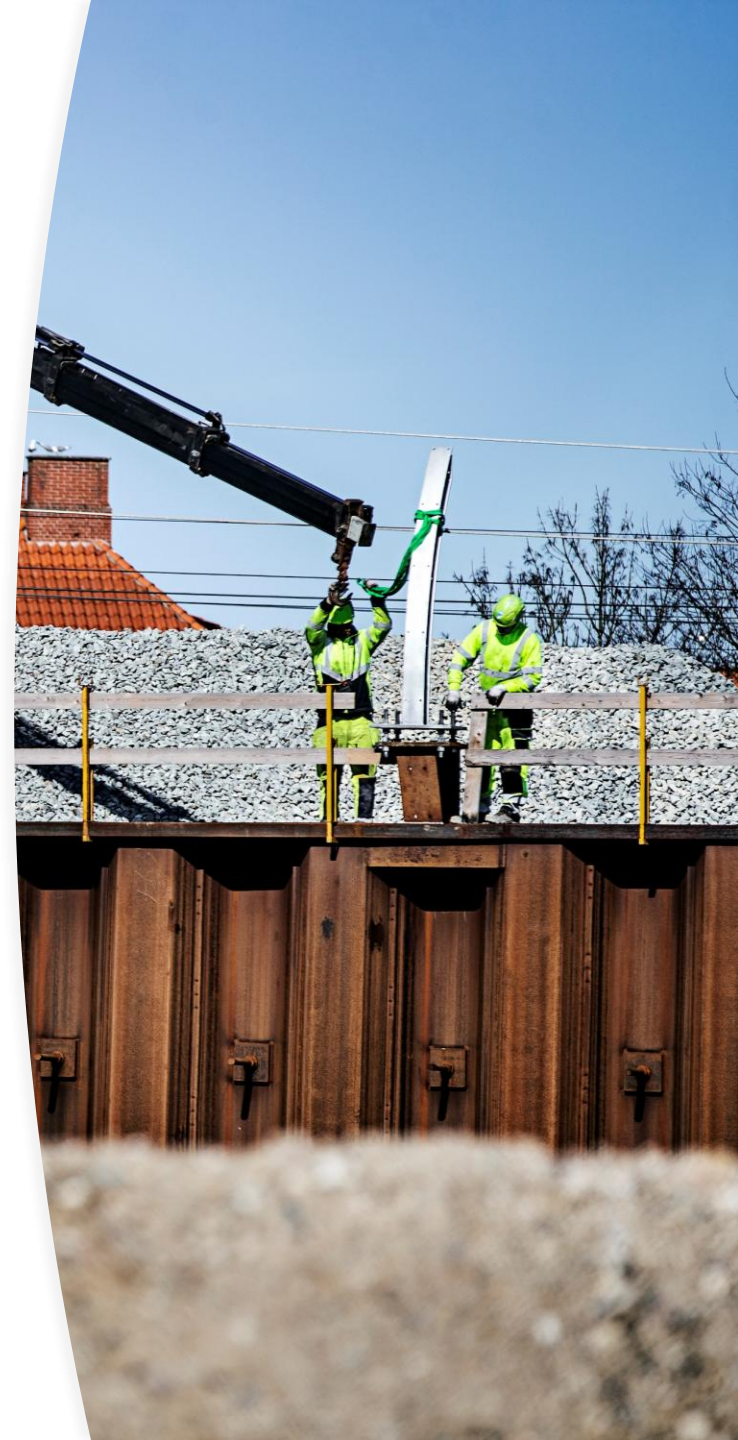
Set i en sag ved de civile domstole

”Skønsmanden bedes gennemgå Sagsøgers arbejdsdokumenter, tidsregistrering, tegninger og relevant korrespondance, myndighedsmateriale m.v., samt udformningen af det forudgående projektudkast, og derefter opgøre og vurdere omfanget og den krævede betaling for dels det om-projekteringsarbejde, resterende bistand til aflevering, ibrugtagningstilladelse og efterbehandling således at ejendommen kunne belånes.

Skønsmanden skal i den forbindelse vurdere arbejdets kompleksitet, tidsmæssige omfang og derefter fastsætte den almindelige markedspris, som skønsmanden vurderer det udførte arbejde vanligvis ville koste. Skønsmanden bedes gennemgå timesedlerne med oversigt (bilag 10) og vurdere, om det anført timeforbrug er rimeligt, samt vurdere, hvad arbejdets markedspris er.

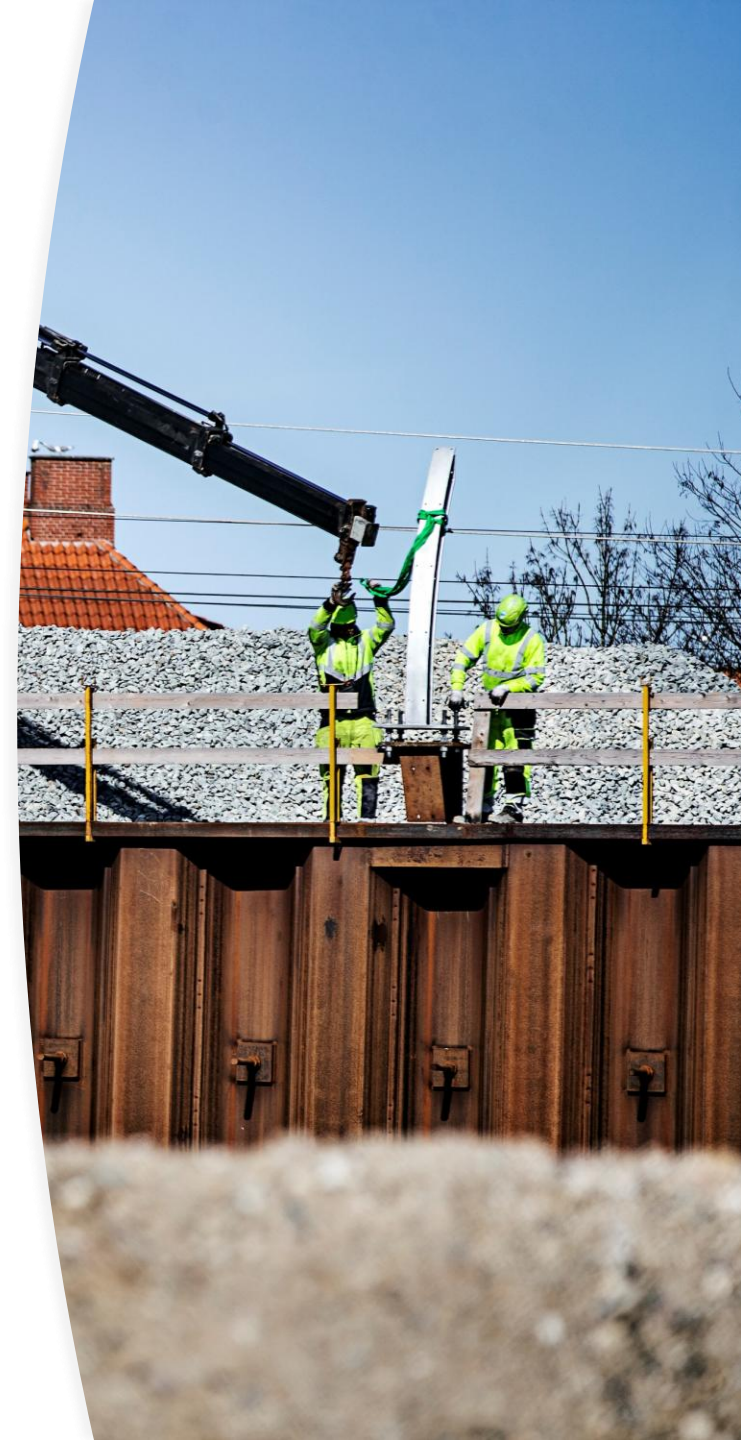
Skønsmanden bedes i forbindelse med sin skønshandling bl.a. vurdere, om de om nedennævnte oplyste ændringspunkter (eller flere) vedrørende projekt er udført, herunder om de er ændret og indarbejdet i færdigmeldingstegningerne og ved besigtigelse af ejendommen, og ved sammenligning med det forudgående projekt.

Skønsmanden bedes – med udgangspunkt (men ikke bundet til) den nedenfor anførte emneliste, anføre om arbejdet vurderes udført, det tidsmæssige omfang, samt hvilken markedspris, det udførte arbejde ville være for hvert enkelt punkt. Det forventes, at ejendommen besigtiges i forbindelse med skønsmandens vurdering. Arbejdet omfatter bl.a. kategorierne arkitektrådgivning, brandrådgivning, VVS-installation, Elinstallationer og kloakinstallationer mv.”

- I. Ændringer af bygnings størrelse og optimering af etagearealer ved til førelse af arealer, som ikke medregnes i bebyggelsesprocenten ved depotrum og affaldsrum i bygningen (1.10).
- II. Ændringer af tagkonstruktion og tagstens-type (fra teglsten til naturskiffer) (1.11).
- III. Ændringer af facadeudtrykket, vinduernes størrelser og kviste på bygningen (1.12).
- IV. Ændringer af fundamentet. Ved dette delprojekt fra normalt funderede beton fundamenter, som ændredes til punktfundamenter og bjælker af beton (1.13).
- V. Ændringer og tilførsel af toilet i butiksarealet (1.14).
- VI. Ændringer af butiksarealet og tilførsel af kontor det tidligere toiletareal (1.15).
- VII. Ændringer bygningen, ved fjernelse af elevator og ombygning af tagkonstruktionen og trappeforløb og flytning af hoveddør fra 2 sal. til 1 sal (1.16).
- VIII. Ændringer, ved flytning af køkkenerne på alle etager inkl. flytning af installationer dertil (1.17).
- IX. Ændringer af terrasseareal på 1 sal. af størrelse og konstruktionsopbygning (1.18).
- X. Konstruktionsopbygningen ændres i forhold til en opbygning med kertospærbjælker til limtræsbjælker for bæring af udendørs spabad (1.19).

Spørgsmål skal være af relevans for sagen

- Afvisning af et spørgsmål som værende uden betydning for sagen sker kun i meget klare tilfælde i sager, der behandles efter reglerne om syn og skøn

Eksempler:

- Spørgsmål kan afvises, hvis alle er enige om, hvad svaret er
- Spørgsmål, der tidligere er stillet og besvaret, kan afvises som værende uden betydning

Der kan også være andre tilfælde, hvor et svar på spørgsmålet ikke vil kunne få betydning for den sag, som parternes konflikt drejer sig om

Spørgsmål skal være af relevans for sagen

A-9127

Den juridiske dommer tillod en række spørgsmål med den begrundelse, at *”Parternes uenighed om spørgsmålenes relevans kan ikke begrunde, at de afskæres, idet det ikke på forhånd med sikkerhed kan udelukkes, at besvarelsen kan få betydning for sagen. Da der heller ikke er grundlag for B’s indsigelse om, at svar på spørgsmålene kan udledes af de skønserklæringer, som allerede foreligger, kan indsigelserne ikke tages til følge. Derfor tillades spørgsmålene.”*

A-8952

Den juridiske dommer afskar et spørgsmål med den begrundelse, at *”spørgsmålet er overflødigt, da alle er enige om, at svaret på spørgsmålet er ”ja”.*”

Spørgsmålet angik, om at det er i overensstemmelse med god projekteringskik at projektere ud fra en individuel vurdering af de relevante og gældende forhold af betydning for det pågældende byggeri. Hvilket alle var enige om på et møde.

Spørgsmål må ikke være utilbørligt ledende

- Sagens problemer skal præsenteres neutralt for skønsmanden
- Der må ikke stilles spørgsmål, hvor spørgeren på utilbørlig måde lægger skønsmanden en bestemt besvarelse i munden
- Der må ikke stilles spørgsmål, hvor omtvistede forhold præsenteres som kendsgerninger, der kan lægges til grund
- Der må ikke stilles spørgsmål, som er polemiske i forhold til modparten og/eller skønsmanden

Spørgsmål må ikke være utilbørlige

- Der må ikke stilles forudsætningsvise spørgsmål om faktiske forhold, som ikke er specifikke og præcist afgrænsede og umiddelbart overskuelige og af direkte relevans for det enkelte spørgsmål
- Det ligger derfor uden for rammen af det tilladelige f.eks. at bede skønsmanden om at besvare spørgsmålene under en generel forudsætning om, at de synspunkter om sagens faktum og retlige grundlag, som en part har gjort gældende i sine processkrifter, skal lægges til grund ved besvarelsen (for bredt)

Spørgsmål må ikke være utilbørligt ledende

A-8952

VBA afskar et spørgsmål med den begrundelse, at *"som spørgsmålet er formuleret, er skønsmanden ikke stillet tilstrækkeligt frit til at svare det, som efter hans opfattelse måtte være den rette begrundelse for årsagen eller årsagerne til de langsgående henholdsvis vinkelrette slidmærker."*

Skønsmanden skulle oplyse om forholdet skyldtes temperaturbevægelser i aluminiummet eller bevægelser som følge af vindpåvirkninger (sug).

Spørgsmål må ikke være utilbørligt ledende

A-10595

Den juridiske dommer tillod en række spørgsmål, som skulle besvares under nogle givne forudsætninger: *"En part er ikke afskåret fra at anmode skønsmanden om at besvare et spørgsmål under en bestemt forudsætning med hensyn til faktum, hvis denne forudsætning er tilstrækkelig præcis og klart afgrænset. Det er ikke en hindring, at rigtigheden af den pågældende forudsætning er omtvistet, hvis dette blot fremgår af spørgsmålet til skønsmanden. Det må lægges til grund, at disse betingelser er opfyldt, for så vidt angår de øvrige omtvistede spørgsmål, som derfor godkendes. ..."*

Spørgsmål må ikke være utilbørligt ledende

C-15832

Voldgiftsrettens formand afskar en række forudsætningsvise spørgsmål med den begrundelse, at *"Spørgsmål til en skønsmand kan udformes på den måde, at bestemte forudsætninger om de faktiske forhold skal lægges til grund ved besvarelsen, men det er en betingelse, at der er tale om specifikke og præcist afgrænsede og umiddelbart overskuelige faktiske forhold af direkte relevans for det enkelte spørgsmål. Det ligger derfor uden for rammen af det tilladelige f.eks. at bede skønsmanden om at besvare spørgsmålene under en generel forudsætning om, at de synspunkter om sagens faktum og retlige grundlag, som en part har gjort gældende i sine processkrifter, skal lægges til grund ved besvarelsen. Det ligger også uden for rammen af det tilladelige at bede skønsmanden om at besvare spørgsmålene under en generel forudsætning om, at bygherren har ansvaret for byggeriets projektering og styring, bl.a. fordi det ikke er en forudsætning af faktisk/teknisk karakter, hvis relevans for besvarelsen af det enkelte spørgsmål forekommer umiddelbart indlysende. Hertil kommer, at selve omfanget af de såkaldt "indledende forudsætninger" i ... til supplerende skønstema er så stort, at det langt overskrider grænsen for sådanne præcise og klare forudsætninger af umiddelbar relevans, som kan tillades i et skønstema. Parterne skal ikke procedere sagen for skønsmanden, men for voldgiftsretten."*

Spørgsmål må ikke være af retlig karakter

- Det ligger uden for en skønsmands kompetence at tage stilling til sagens juridiske og bevismæssige temaer
- En skønsmænd kan f.eks. ikke spørges, om tilsynet burde have konstateret forholdet, om der kan konstateres mangler, om der er tale om væsentlige mangler, om der er indgået en aftale med et vist indhold, om en regningsopgørelse er urimelig, om der kan lægges vægt på afgivne vidneforklaringer eller stillingtagen til flere mulige begivenhedsforløb uden for skønsmændens iagttagelser
- Der kan således ikke stilles spørgsmål, som forudsætter bevisførelse og procedure svarende til den, der finder sted under en sædvanlig voldgiftssag, eller besvarelse af spørgsmålene forudsætter den juridiske og tekniske indsigt, som kan forventes hos voldgiftsrettens medlemmer, men ikke hos en skønsmænd

Hvad sker der hvis skønsmænd alligevel besvarer et sådan spørgsmål?

Spørgsmål må ikke være af retlig karakter

A-10344

Den juridiske dommer afskar spørgsmålene med den begrundelse, at

”Spørgsmålet om entreprenørens pligt til detailprojektering/færdigprojektering – eventuelt i samarbejde med leverandøren – og rækkevidden af entreprenørens eventuelle pligt til detailprojektering/færdigprojektering er et af sagens centrale juridiske temaer.

Det henhører under en voldgiftsret at tage stilling til dette spørgsmål på grundlag af en nærmere analyse af kontraktgrundlaget og efter sædvanlig bevisførelse med parts- og vidneforklaringer samt procedure herom. Det er ikke en opgave for skønsmanden. Skønsmandens mening om dette omtvistede juridiske spørgsmål er ganske ligegyldig, og det kan derfor heller ikke tillades, at der stilles spørgsmål til ham herom.”

Spørgsmål må ikke være af retlig karakter

C-15594 – rimeligt tidsforbrug

Voldgiftsrettens formand afskar et spørgsmål med den begrundelse, at *”Spørgsmål 1.1 kan ikke tillades stillet, idet det er op til voldgiftsretten at vurdere, hvad der er et ”rimeligt” timeforbrug.”*

Retsformanden afskar i samme sag et andet spørgsmål med den begrundelse, at *”Spørgsmål 2.5 kan ikke tillades stillet, idet det er op til voldgiftsretten at vurdere, hvorvidt ventilationstegningerne ”burde” indeholde målsatte hulplaner over skakter.”*

Spørgsmål må ikke være af retlig karakter

A-10675 – rimelig pris

VBA afskar et spørgsmål om rimelighed med den begrundelse, at *”hvad der udgør en rimelig prissætning af de udførte tagarbejder henhører under en voldgiftsrets kompetence, ligesom nævnet finder, at hvad der udgør en rimelig udførelsesperiode for en tagløsning som den udførte henhører under en voldgiftsrets kompetence.”*

Det samme gælder relevant og nødvendig!

Spørgsmål må ikke være af retlig karakter

C-16095 – voldgiftsrettens formand

- I spørgsmål D 1.2 anmodes skønsmanden om at vurdere og oplyse baseret på en teknisk-faglig vurdering, hvorvidt de i aftaleseddel 39 beskrevne arbejdsprocedurer må anses for indeholdt i Part 1's tilbudsliste. Et sådant spørgsmål findes – uanset angivelsen af, at det skal være baseret på en teknisk-faglig vurdering – at lægge op til, at skønsmanden skal udøve en bevismæssig og juridisk vurdering, og dermed at skønsmanden tager stilling til spørgsmål, som det tilkommer voldgiftsretten at tage stilling til.
- Spørgsmål D 1.2 blev derfor ikke tilladt stillet.

Bilag til skønserklæringen

Gode råd

- Faktuelle oplysninger
- Byggesagens materiale
- Pas på med tilsynsnotater opgørelser med vurderende passager
- Marker eller oplys om relevante passager, hvis omfattende omfang
- Ikke mødereferater og mailveksling
- Foto og videoer – faktuelle forhold – op til retten at vurdere bevisværdien

Bilag

C-16275 - Bilag fra tilsyn og førgennemgang mv.

- Voldgiftsrettens formand lagde i en afgørelse af 13. marts 2023 til grund, at de omtvistede bilag var fremkommet som led i rådgiverens udførelse af opgaver som teknisk rådgiver på vegne af bygherre i forbindelse med bl.a. tilsyn, førgennemgang, afleveringsforretning og mangels gennemgang i 2021. Et enkelt bilag var opdateret i august 2022. Alle bilagene fandtes således udarbejdet før sagens anlæg. Bygherren havde oplyst, at mangellisterne og tilsynsnotaterne ikke ønskedes anvendt som et selvstændigt bevis i sagen, men at materialet skulle indgå i grundlaget for spørgsmål til skønsmanden.
- På denne baggrund var det voldgiftsrettens opfattelse, at bilagene ikke var egnede til på utilbørlig måde at påvirke skønsmandens besvarelse, jf. Voldgiftsnævnets Regler for syn og skøn 2018 § 8, stk. 1, litra b, hvorfor bilagene kunne tilgå skønsmanden sammen med skønstemaet

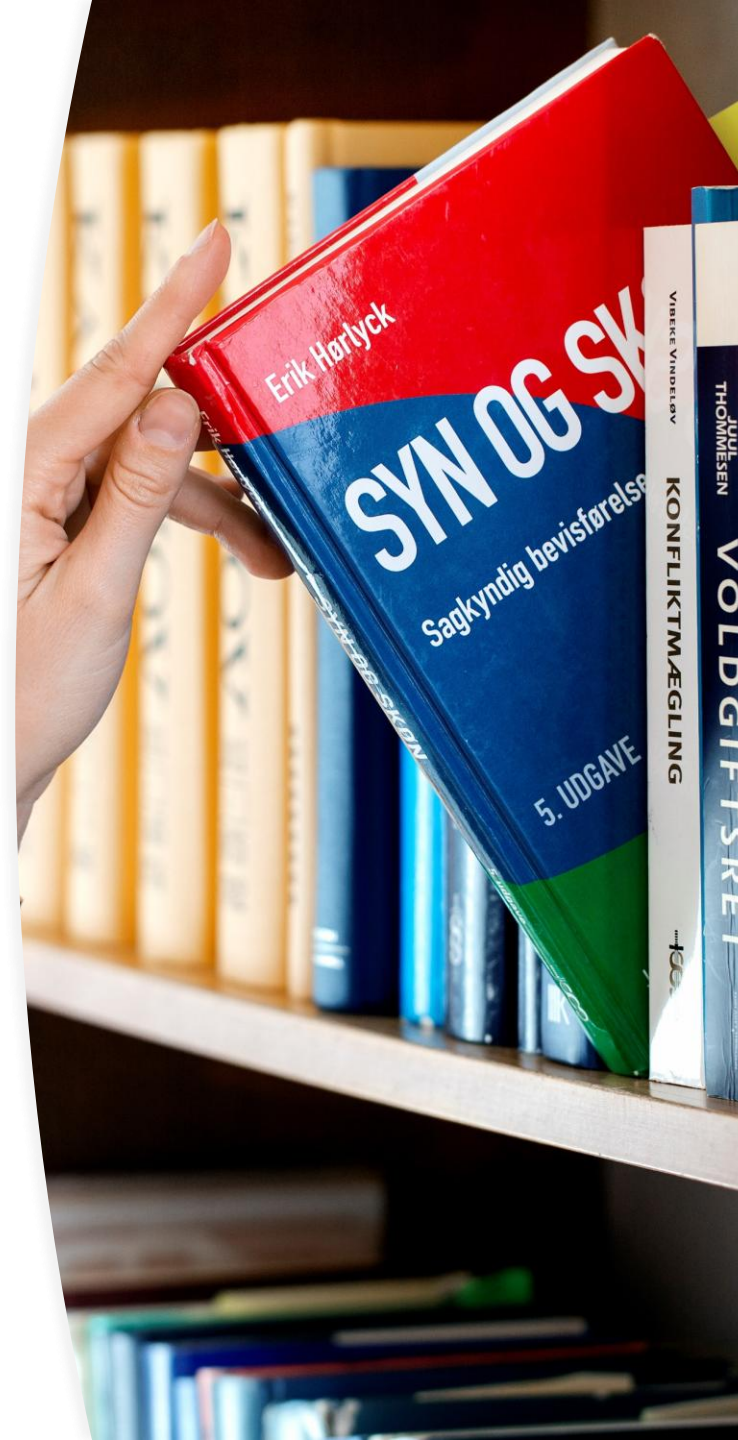

Bilag

A-10519 – 1-årseftersynsrapport

Byggeskadefondens 1-årseftersynsrapport (indhentet forud for skønssagens opstart) blev afskåret sammen med en række øvrige sagkyndige erklæringer med den begrundelse, at erklæringerne indeholdt vurderinger og konklusioner, som på en autoritativ måde tog stilling til forhold, som det måtte være op til skønsmanden/skønsmændene selv at foretage, hvorfor bilagene ville kunne indebære en utilbørlig påvirkning.

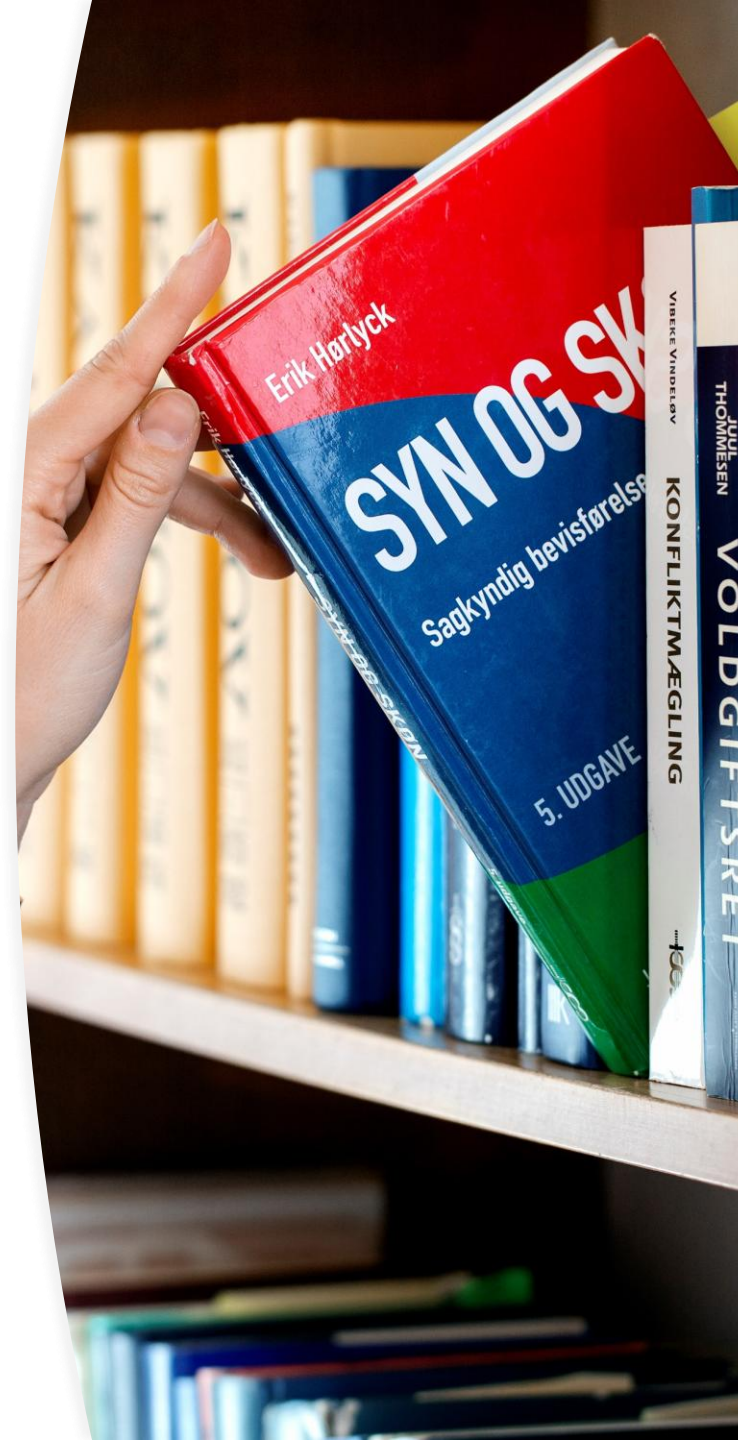

Bilag

U2013.2296H

I en sag om mangler ved en fast ejendom tillod Højesteret, at sagsøgte kunne fremlægge fotografier, og at de kunne indgå i det materiale, der skulle danne grundlag for syn og skøn. Sagsøgeren havde anmodet om tilladelse til at fremlægge fotografier af forhold på ejendommen, der var optaget før og efter sagens anlæg, og om, at fotografierne kunne indgå i det materiale, der skulle danne grundlag for syn og skøn. Sagsøgte protesterede, da syn og skøn fandtes at skulle have været gennemført ved en besigtigelse af de nu udbedrede forhold.

Højesteret udtalte, at en part som udgangspunkt ikke er afskåret fra at fremlægge fotografier, der alene viser faktiske forhold. Hverken fotografiernes indhold eller det oplyste om omstændighederne ved deres tilblivelse gav grundlag for at fravige udgangspunktet. At de påståede mangler nu var udbedret, og at nogle af fotografierne var optaget efter sagens anlæg, kunne ikke føre til et andet resultat, idet P kunne anfægte fotografierne og deres bevismæssige betydning i forbindelse med udarbejdelsen af skønstemaet og afhjemlingen af skønsmanden.

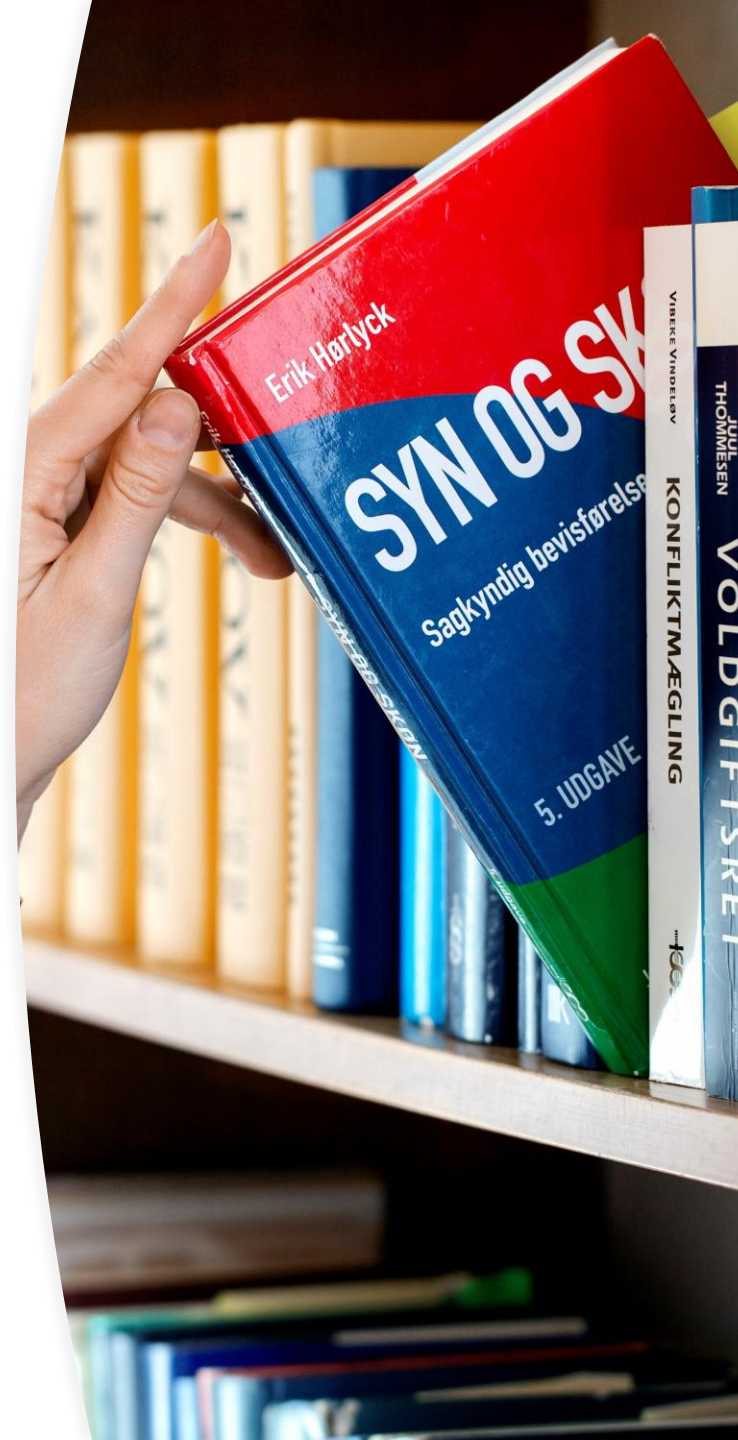

Bilag

A-9796 - Form og indhold svarende til skønserklæring.

Et bilag, der indeholdt et notat udarbejdet af rekvirentens rådgiver, der i øvrigt tillige fungerede som skønsmand ved Voldgiftsnævnet, blev anset som en ensidigt indhentet erklæring, og det blev i afgørelsen anført, at bilaget i indhold og form stort set kunne sidestilles med de spørgsmål og vurderinger, som skønsmanden var anmodet om at besvare og forholde sig til i rekvirentens spørgsmål 1. Bilaget blev herefter afvist fremlagt. Der blev på den baggrund ikke taget stilling til betydningen af tidspunktet for indhentelse af den sagkyndige erklæring.

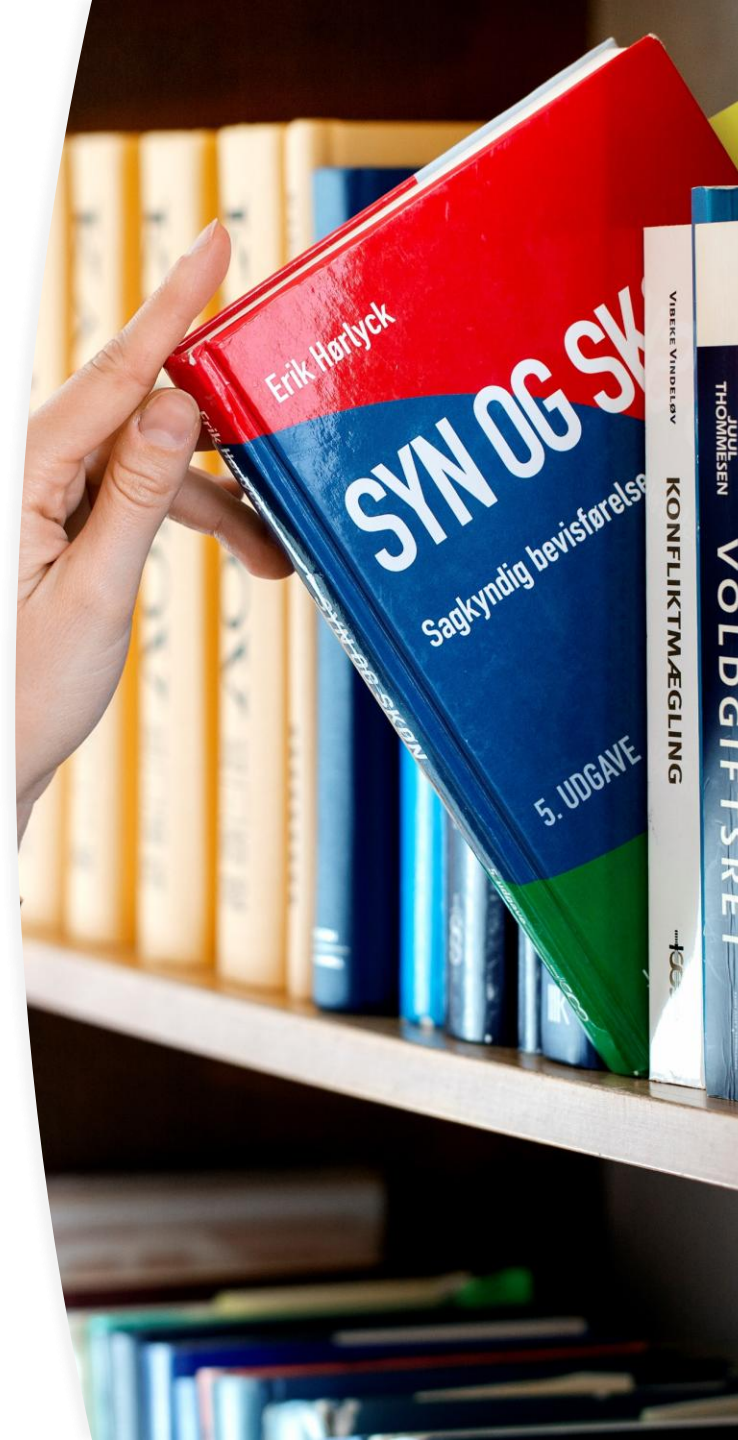

Bilag

A-10496 - video

Der var gjort indsigelse mod fremlæggelse af et bilag med en videooptagelse af det i sagen omhandlede forhold. På videoen sås en del af forholdet, hvor der i lyd delen blev kommenteret på kvaliteten og draget konklusioner om materialets sammensætning. Det var af rekvirenten oplyst, at videoen var optaget af personale på stedet. Voldgiftsnævnet anførte, at en part som udgangspunkt ikke er afskåret fra at fremlægge fotografier eller videoer, der alene viser faktiske forhold. Indholdet eller omstændighederne ved deres tilblivelse kan dog give grundlag for at fravige dette udgangspunkt.

Bilaget fandtes herefter ikke at indeholde oplysninger af betydning for skønsmandens besvarelse, idet skønsmanden selv skulle foretage en besigtigelse, hvorfor bilaget ikke fandtes at kunne bidrage til sagens oplysning, hvorfor det var uden betydning for besvarelse af skønstemaet. Bilaget kunne herefter ikke tillades fremlagt for skønsmanden på det foreliggende grundlag.

Hastesager

Regler for syn og skøn 2018

---

§ 19. *”En sag kan behandles som en hastesag, hvis der er risiko for, at muligheden for at sikre bevis fortabes.*

Stk. 2. En stadesforretning behandles som en hastesag.

Stk. 3. Skønsmanden kan udmeldes uden høring.

Stk. 4. Voldgiftsnævnet kan sende skønstemættet til skønsmanden, selvom høring herom ikke er afsluttet.

Stk. 5. Skønsmanden kan afholde skønsforretning med forkortet varsel, og selv om høring vedrørende skønstemættet ikke er afsluttet. Efter skønsmandens bestemmelse kan der efterfølgende afholdes en supplerende skønsforretning.

Stk. 6. Voldgiftsnævnet kan efter aftale med skønsmanden fastsætte tidspunktet for skønsforretningen, der kan afholdes sideløbende med eventuelle øvrige sagsskridt.

Stk. 7. Skønsmanden afgiver erklæring senest 2 uger efter, at sagen er fuldt oplyst, medmindre der er fastlagt en anden tidsramme, jf. § 11, stk. 2.”

Voldgiftsnævnet beslutter, om en sag skal behandles som hastesag (§ 15, stk. 2)

Gode råd til hurtig proces

Kort sagsfremstilling

Korte, konkrete og afgrænsede spørgsmål – fokuser på det vigtigste i første omgang

Overvej "kampe" ifbm. indsigelser

Hastebesigtigelse kan være en mellemløsning – dvs. spørgsmål følger

Hensynet til retssikkerhed for andre parter - f.eks. underentreprenører

Stadeforretning

Det fremgår af AB18 § 63 bl.a., at ”...

- Ophævelse skal ske skriftligt.

Stk. 2. Samtidig med ophævelsen skal den part, der hæver aftalen, skriftligt indkalde til en registreringsforretning (stadeforretning) mellem parterne, der skal afholdes hurtigst muligt.

Medmindre andet aftales, afholdes stadeforretning tidligst 1 arbejdsdag efter, at indkaldesskrivelsen er kommet frem. Ved uenighed om arbejdets stade kan stadeforretningen gennemføres ved syn og skøn udmeldt af Voldgiftsnævnet, jf. § 66. Stk. 3.

Ved stadeforretningen skal der udfærdiges en registreringsprotokol, der beskriver omfang og kvalitet af det udførte arbejde. Dokumentet underskrives af parterne, medmindre registreringen foretages ved syn og skøn

Stadeforretning

Stadeopgørelsen vedrører primært

- a) kontraktarbejder, dvs. den helt overordnede ramme er, hvad der er aftalt kontraktuelt, dvs. der tages udgangspunkt i kontrakt, aftalesedler, tilbudslistes mv.,
- b) ekstraarbejder, dvs. aftalte ekstraarbejder - parternes enighed ved rørende forhold tages med i opgørelsen. Ved uenighed registreres, hvad der er udført arbejde, således at det i andet regi må afgøres, om det er ekstraarbejde eller kontraktsarbejde,
- c) materialer på pladsen registreres og evt. kapitaliseres – tilsvarende gælder materialer, som er bindende individualiseret andet sted, og
- d) værdien af udført og manglende arbejde skal evt. fastlægges, idet det ofte i stadetemaet eller under stadeforretningen er klarlagt, om værdien skal opgøres ved færdiggørelse mellem de oprindelige parter eller ved færdiggørelse af 3. mand

Stadeforretninger

Fremgangsmåden

Hvis stadeforretningen ønskes gennemført ved syn og skøn udmeldt af Voldgiftsnævnet, jf. AB 18 § 63, stk. 2, udarbejder skønsmanden en opgørelse over, hvor langt arbejdet er ført frem og evt. tillige en opgørelse over værdien af det udførte arbejde og færdiggørelsesomkostningerne

Hvis bygherren er af den opfattelse, at entreprenørens arbejder er mangelfulde og ønsker at stille spørgsmål herom, skal disse spørgsmål stilles i et særskilt skønstema, jf. § 5, stk. 3, i regler for syn og skøn 2018

Haste syn og skøn

AB-aftalesættene er rammen

VBA afviste udmeldelse af et haste syn og skøn med følgende begrundelse:

”Voldgiftsnævnet finder, at spørgsmål ... har karakter af, at der ønskes foretaget en stedeforretning under en igangværende entrepriser, hvilket bestyrkes af det af ...

Når der henses hertil og til, at Voldgiftsnævnet finder, at stedeforretninger er forbeholdt de tilfælde, hvor en igangværende entrepriser er ophævet, eller arbejdet på anden måde er standset, og hvor der hurtigst muligt skal gennemføres stedeforretning med henblik på opgørelse, er der ikke mulighed for syn og skøn på grundlag af det nuværende skønstema. Se herved afgørelse A-11302, der er omtalt i Voldgiftsnævnets praksisnotat (pkt. 5.2) om syn og skøn af 25. januar 2024. ...”

AB Forbruger

Der er snitflader mellem Voldgiftsnævnet og de civile domstole

Der er uklarheder i praksis.

Parterne skal være enige om at anvende VBA ved syn og skøn, herunder registreringsforretningen

Fælles regler om ophævelse

.....

§ 56. Registreringsforretningen kan foretages af en syns- og skønsmand

J. TVISTER

Sagkyndig beslutning

§ 62. Hvis en af parterne ønsker det, kan Voldgiftsnævnet for bygge og anlægsvirksomhed udpege en sagkyndig til at træffe beslutning om udbetaling af stillet sikkerhed, jf. §§ 10 og 11, og om berettigelsen af at holde betalinger tilbage eller foretage modregning i tilfælde af parternes uenighed om en faktura, jf. § 25, stk. 3.

Ankenævn og domstole

§ 63. Opstår der uenighed mellem parterne, kan forbrugeren efter dansk rets almindelige regler vælge at indbringe sagen for et ankenævn eller for de almindelige domstole.

Tak for ordet

VOLDGIFTSNÆVNET
Byggeri og Anlæg

Læs mere på: www.voldgift.dk

Lene Ahlmann-Ohlsen

Direktør

lao@voldgift.dk

